

RISKU VADĪBA

AS LTB Bank sniedz Jums informāciju par risku vadību un kapitāla pārvaldību saskaņā ar Latvijas Republikas Kredītiestāžu likuma 36.3.panta pirmās daļas prasībām atbilstoši Finanšu un kapitāla tirgus komisijas Informācijas atklāšanas un iestādes pārredzamības normatīvajiem noteikumiem, kas izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2006/48/EC par kredītiestāžu darbības sākšanu un veikšanu (pārstrādātā versija) un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2006/49/EK par ieguldījumu sabiedrību un kredītiestāžu kapitāla pietiekamību, kā arī Komisijas Direktīvas 2009/83/EK, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/111/EK ar kurām izdarīti grozījumi minētajās direktīvās.

RISKU VADĪBAS PAMATPRINCIPI

AS LTB Bank (turpmāk tekstā – Banka) stratēģiskais mērķis risku vadībā ir nodrošināt atbilstošu līdzsvaru starp riskiem, kurus Banka uzņemas, un peļņu, lai līdz minimumam samazinātu risku potenciālo negatīvo ietekmi uz Bankas finanšu stāvokli un darbību.

Banka ir ieviesusi Finanšu un kapitāla tirgus komisijas normatīvo noteikumu prasības risku vadības jomā un nodrošina no biznesa struktūrvienībām un iekšējās kontroles struktūrvienībām neatkarīgu risku kontroles un darbības atbilstības kontroles funkciju veikšanu, t.sk. nodrošinot tām tiešus kontaktus ar Bankas padomi un valdi. Risku vadībai tiek piemērota sistēmiska pieeja, un tā ir integrēta Bankas iekšējās kontroles sistēmā. Bankā risku pārvaldības process tiek veikts kopumā, t.i. Banka konsolidē savu darbību un riskus pārvalda iekļaujot filiāles.

Bankā ir izveidota struktūrvienība, kuras darbības galvenais mērķis ir nodrošināt Bankas darbības atbilstības riska pārvaldību, t.sk. identificēšanu, novērtēšanu un kontroli, vienlaicīgi darbības atbilstības kontroles funkcijas veikšana ir organizēta, uzticot daļu no kopējām funkcijām vairākām citām struktūrvienībām.

Banka, pārvaldot, kontrolējot un regulējot tās darbībai piemītošos riskus, piemēro šādus pamatprincipus:

- **Visaptverošas pārvaldības princips** – Banka īsteno risku pārvaldību kā sistemātisku pasākumu kompleksu un veicina risku identificēšanu un pārvaldību individuālo riska darījumu, riskam pakļauto darījumu kopas un Bankas darbībai kopumā piemītošā riska līmenī;
- **Piesardzības princips** – Banka ievēro piesardzību, uzņemas riskus tikai zināmās darbības jomās, nepieļauj pārmērīgu risku nevienā no tām, nosaka ierobežojumus vai atsakās no pakalpojuma ieviešanas, ja konstatēts paaugstināts risks;
- **Piemērotas risku pārvaldības vides princips** – Banka nodrošina tādas iekšējās vides un pārvaldes kultūras izveidi, kurā uzsvērti augsti ētiskas uzvedības standarti visos Bankas organizatoriskās struktūras līmeņos, kas veicina efektīvu iekšējo kontroli;
- **Integritātes princips** – risku pārvaldības sistēmas ir integrētas Bankas iekšējās kontroles sistēmā;
- **Obligātuma princips** – Banka nodrošina, ka risku pārvaldības prasības ir obligātas visām struktūrvienībām un to darbiniekiem. Banka neievieš jaunus produktus,

pakalpojumus, procesus un sistēmas, ja tiem identificētie būtiskie riski nav iekļauti Bankas risku pārvaldības sistēmā un nav pieņemts lēmums par pieļaujamajiem risku lielumiem;

- **Nepārtrauktības princips** – Banka uzskata risku pārvaldību kā pastāvīgu un nepārtrauktu procesu: risku identifikācija, analīze, lēmumu pieņemšana, to īstenošana un izpildījuma kontrole notiek pastāvīgi un ir Bankas attīstības procesa sastāvdaļa;
- **Funkciju dalīšanas princips** – risku pārvaldības procesā riska mērīšanas, analīzes un kontroles funkcijas ir nodalītas no biznesa struktūrvienību (risku uzņemšanās) funkcijām;
- **Atbilstības princips** – Banka atbilstoši savai darbībai un attīstības stratēģijai nosaka pieņemamā riska līmeni un adekvātu risku pārvaldību;
- **Kopuma princips** – Banka īsteno risku analīzi kopumā, atbilstošo komiteju un Risku pārvaldes līmenī, kas ļauj kompleksi novērtēt risku mijiedarbību un Bankas pakļautību kopējam riskam;
- **Individualitātes princips** – Banka īsteno tai piemītošo būtisko risku pārvaldību visiem darbības veidiem to rašanās līmenī tajā struktūrvienībā, kura lielākā mērā ir atbildīga par darījumiem un darbībām, kas ir pakļautas attiecīgajam riska veidam;
- **Regularitātes princips** – Banka reglamentē risku identificēšanas, mērīšanas, novērtēšanas, stresa testēšanas, kontroles un pārskatu sniegšanas periodiskumu;
- **Caurskatāmības princips** – Banka publiski savā interneta vietnē informē sabiedrību par risku vadību;
- **Disciplīnas princips** – Banka īsteno pastāvīgu kontroli par risku vadības regulējošo prasību, t.sk. limitu, ierobežojumu un pilnvaru ievērošanu.

Banka identificē visus tās darbībai piemītošos būtiskos riskus, tai skaitā pirms jaunu produktu un pakalpojumu ieviešanas, un izstrādā politikas šo risku pārvaldībai, ievērojot regulējošos likumus un citus normatīvos aktus, ar bankas darbību saistītos pašregulējošo institūciju noteiktos standartus, profesionālās rīcības un ētikas kodeksus un citus ar bankas darbību saistītus labākās prakses standartus. Atbilstoši šīm politikām Banka dokumentē un īsteno procedūras riska mērīšanai, novērtēšanai, riska mazināšanai un kontrolei, risku pārskatu un informācijas sniegšanai. Politikas tiek pārskatītas vismaz reizi gadā, atbilstoši pārmaiņām Bankas darbībā un tās darbību ietekmējošos ārējos apstākļos.

Risku pārvaldības procesā Banka, atbilstoši tās darbības veidiem un specifikai pielieto piesardzīgas risku vadības metodes, nodrošinot efektīvu kopējā riska mazināšanu.

Risku kontroli Banka īsteno kā sistēmisku pasākumu kompleksu, nosakot piemērotas risku kontroles procedūras, t.sk. nosaka maksimāli pieļaujamā risku apmēra ierobežojumus un limitus, risku ierobežošanas metodes, kontroles procedūras, lai mazinātu kvantitatīvi nenosakāmus riskus.

Ar risku mazināšanas pasākumiem Banka saprot ar risku saistītas darbības, kuru mērķis ir ierobežot un minimizēt risku, t.sk. noteikt pieļaujamā risku apmēra ierobežojumus un limitus, kā arī risku ierobežošanas metodes.

Banka uztur Vadības informācijas sistēmu, kurā uzkrāj informāciju par risku faktisko līmeni un faktisko kvantitatīvo risku lieluma salīdzinājumu ar noteiktajiem ierobežojumiem un limitiem.

Bankas padomei, valdei un attiecīgo struktūrvienību vadītājiem regulāri tiek sniegti pārskati, kuros ir iekļauta informācija par Bankas darbībai piemītošajiem riskiem, kas ļauj tiem laicīgi un pastāvīgi novērtēt riskus, kas var ietekmēt Bankas spēju sasniegt tās mērķus.

Bankas padome uzrauga risku pārvaldību Bankā, ne retāk kā reizi gadā izvērtē risku pārvaldības efektivitāti, apstiprina Bankas kopējo attīstības un risku pārvaldības stratēģiju, izskata un apstiprina risku pārvaldības politikas, kā arī uzrauga Valdes darbību šo politiku īstenošanā.

Lai palīdzētu Bankas Padomei, Valdei un struktūrvienību vadītājiem efektīvāk pildīt savas funkcijas, Iekšējā audita nodaļa regulāri veic iekšējās kontroles sistēmas neatkarīgu uzraudzību, kā arī tās pietiekamības un efektivitātes novērtēšanu. Bankas iekšējais audits novērtē Bankas risku kontroles funkcijas efektivitāti un Bankas darbības atbilstību risku pārvaldības procesā.

Bankas valde nodrošina Bankas darbības risku pastāvīgu identificēšanu un pārvaldību atbilstoši Padomes apstiprinātajām risku pārvaldības politikām, nodrošina Bankas iekšējo normatīvo dokumentu, kas nosaka atbilstošas risku mērīšanas, novērtēšanas, kontroles un risku pārskatu sniegšanas procedūras, pilnvaru un atbildības sadalījumu starp struktūrvienībām, risku vadības informācijas un pārskatu sniegšanas kārtību, izstrādāšanu un apstiprināšanu.

BŪTISKIE RISKI, KURIEM PAKĻAUTA BANKAS DARBĪBA

Banka ir noteikusi šādus tās darbībai piemītošos būtiskos riskus, kurus nepieciešams pārvaldīt un kontrolēt:

- kredītrisks;
- koncentrācijas risks;
- likviditātes risks;
- procentu likmju risks;
- ārvalstu valūtas risks;
- valsts risks;
- operacionālais risks (tai skaitā juridiskais risks);
- informācijas tehnoloģiju risks;
- darbības atbilstības risks;
- noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risks;
- reputācijas risks;
- stratēģijas un biznesa risks.

Informācija par kredītriska, koncentrācijas riska, likviditātes riska, ārvalstu valūtas riska, procentu likmju riska un operacionālā riska pārvaldību, t.sk. detalizēta kvantitatīvā informācija, ir sniegta auditētajā AS LTB Bank 2010. gada pārskatā, kas ir pieejams šajā pat Bankas interneta vietnē:

[http://www.ltbbank.com/files/LV/Finacial Statements/fs_2010_lat.pdf](http://www.ltbbank.com/files/LV/Finacial%20Statements/fs_2010_lat.pdf)

Tāpat minētā informācija par iepriekšējiem pārskata periodiem ir pieejama šajā pat Bankas interneta vietnē:

<http://www.ltbbank.com/lat/left/par-banku/finansu-raditaji>

Detalizēta kvantitatīvā informācija par likviditātes rādītāju un ārvalstu valūtu atklāto pozīciju pa ceturkšņiem ir pieejama šajā pat Bankas interneta vietnē:

<http://www.ltbbank.com/lat/left/par-banku/finansu-raditaji>

Kredītrisks

KREDĪTRISKA DEFINĪCIJA

Kredītrisks ir zaudējumu rašanās iespēja gadījumā, ja Bankas aizņēmējs (parādnieks) vai darījumu partneris nespēs vai atteiksies pildīt līguma nosacījumiem atbilstošās saistības pret Banku.

Bankas galvenais kredītriska avots ir prasības pret kredītiestādēm, kas ir būtisks Bankas aktīvu veids, kā arī kreditēšanas darbība. Kredītrisks pastāv arī saistībā ar akreditīviem, galvojumiem/garantijām un maksājumu kartēm piesaistītajiem kredītlimitiem.

KREDĪTRISKA PĀRVALDĪBAS STRATĒGIJA UN POLITIKA

Bankas kredītriska pārvaldības stratēģijas mērķis ir maksimāla aktīvu ienesīguma sasniegšana, ņemot vērā risku saskaņā ar noteiktajiem risku vadības pamatprincipiem, un nodrošinot optimālu līdzsvaru starp kredītrisku, plānoto ienesīguma līmeni un likviditāti.

Banka pārvalda kredītrisku gan kopējā aktīvu portfeļa līmenī, gan atsevišķu aizņēmēju, darījuma partneru un finanšu pakalpojumu līmenī.

Bankā ir izstrādāta un apstiprināta Kredītriska pārvaldības politika, kura nosaka Bankas kredītriska pārvaldības stratēģiju kopumā, vadības un struktūrvienību uzdevumus, kredītriska pārvaldības pamatprincipus, un nosacījumus kredītriska identifikācijai, novērtēšanai un kontrolei, kredītriska mazināšanas pasākumus, kā arī pārskatu sagatavošanas un informācijas sniegšanas kārtību Bankā kopumā (t.i. Banka konsolidē savu darbību un kredītrisku pārvalda iekļaujot filiāles).

Kredītriska pārvaldību kreditēšanas jomā papildus reglamentē Bankas Kredītpolitika, kura ir izstrādāta ar mērķi noteikt un piemērot sistēmisku pieeju kredītriska pārvaldīšanā kreditēšanas procesā, mazināt riskus, kas saistīti ar šo procesu, noteikt pamatprincipus efektīvai kreditēšanai un kredītportfeļa administrēšanai, lai nodrošinātu Bankai ienesīgumu no kreditēšanas, maksimāli pasargājot Banku no zaudējumiem, kas var rasties kredītriska negatīvās ietekmes rezultātā.

KREDĪTRISKA PĀRVALDĪBAS FUNKCIJAS STRUKTŪRA UN ORGANIZĀCIJA

Bankas kredītriska pārvaldības sistēma veidota, ņemot vērā kredītriska mijiedarbību ar pārējiem Bankas darbībai piemītošajiem būtiskajiem riskiem.

Kredītriska pārvaldības vadību Bankā nodrošina Valde, bet kopumā kredītriska pārvaldība tiek īstenota dažādos līmeņos, un šajā procesā iesaistīta lielākā daļa Bankas pārvalžu, tai skaitā, Resursu pārvalde, Bankas operāciju pārvalde, Klientu un mārketinga pārvalde un Risku pārvalde, kā arī Bankas izveidotās komitejas - Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komiteja, Kredītu komiteja un Biznesa attīstības komiteja.

KREDĪTRISKA MĒRĪŠANAS UN NOVĒRTĒŠANAS METODES

Kredītriska novērtēšanu Banka veic katru dienu, novērtējot kopējā kredītriska apmēru un to ietekmi uz Bankas kapitālu un tā pietiekamību atbilstoši Kapitāla pārvaldības politikai.

Banka nodrošina tādu klientu identificēšanas un savstarpēji saistītu aizņēmēju/darījuma partneru noskaidrošanas kārtību, kas ļauj novērtēt savstarpēji saistīto klientu radīto kopīgo kredītrisku Bankai.

Kredītrisks attiecībā uz savstarpēji saistītu darījumu partneru grupām un darījumu partneriem, kuri ir saistīti ar Banku, atbilst likumdošanā noteiktajām prasībām.

Banka normatīvajos dokumentos nosaka kredītriska novērtēšanas kritērijus, kārtību un analīzes regularitāti. Kredītriska novērtēšanai Banka pielieto gan kvantitatīvus, gan kvalitatīvus rādītājus, un tās pamatā ir kredīspējas novērtēšana.

Lai novērtētu darījuma partnera kredīspēju, Banka analizē darījuma partnerim piešķirtos starptautisko reitingu aģentūru Fitch Ratings, Standard&Poor's un Moody's Investors Service kredītreitingus, finansiālo stāvokli, reputāciju, līdzšinējo sadarbības vēsturi, dažādu ārējo faktoru ietekmi uz darījuma partnera kredīspēju.

Lai novērtētu nebanku kredītiem piemītošo kredītrisku, Banka novērtē aizņēmēja kredīspēju un informāciju par klienta esošajām un plānotajām naudas plūsmām, darījuma nodrošinājumu, kredīta mērķi un iesniegto dokumentu kvalitāti, aizņēmēja reputāciju un darbības nozari, novērtēšanas rezultātā nosakot kredītriska līmeņa atbilstību konkrētai kredītriska kategorijai.

Katram riska darījumam Banka novērtē kredītrisku mazinošo faktoru esamību - vai Bankas prasības pret darījuma partneri/aizņēmēju ir nodrošinātas - drošības depozītu esamība, speciālu nosacījumu esamība darījumu līgumos, citu kredītrisku mazinošu faktoru (ķīlas, maksāspējīgu galvotāju u.c.) esamība.

Pamatojoties uz veikto darījumu partnera/aizņēmēja kredīspējas novērtējumu un citu kredītrisku ietekmējošo faktoru analīzi, Banka definē kredītriska pieļaujamo līmeni, nosakot limitus darījumu partneriem/aizņēmējiem, savstarpēji saistītu darījumu partneru/aizņēmēju grupām, atsevišķām tautsaimniecības nozarēm un reģioniem, kredītu veidiem un visam kredītportfelim kopumā.

Kredītriska ierobežojumus attiecībā uz darījumiem ar kredītiestādēm un produktiem nosaka Bankas Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komiteja un apstiprina Bankas valde. Kredītriska ierobežojumus attiecībā uz nebanku klientiem nosaka Kredītu komiteja un atkarībā no pilnvarojuma apstiprina Bankas valde vai Padome.

Banka nodrošina regulāru prasību pret darījumu partneriem/aizņēmējiem kvalitātes novērtēšanu, un veicot kredītriska novērtēšanu, ņem vērā paredzamos zaudējumus un kredītriska segšanai nepieciešamo kapitāla apmēru.

Iekšējos normatīvajos dokumentos Banka ir noteikusi kredītu zaudējumu notikumus, kas liecina par prasību pret darījumu partneri kvalitātes pasliktināšanos. Ņemot vērā prasību pret darījumu partneriem/aizņēmējiem kvalitātes novērtējumu, tiek noteikts nepieciešamo uzkrājumu apjoms iespējamiem zaudējumiem.

Lai varētu novērtēt dažādu iespējamu nākotnes notikumu nelabvēlīgu ietekmi uz Bankas darbību un kapitālu, savlaicīgi prognozēt iespējamus zaudējumus, kā arī rast risinājumus kritisku situāciju pārvarēšanai, Banka ne retāk kā vienu reizi gadā, bet būtisku tirgus un makroekonomikas izmaiņu gadījumā – pēc nepieciešamības, veic prasību pret darījumu partneriem kredītriska stresa testēšanu.

Sasniedzot Bankas kredītportfeļa apjomu vismaz 10% (desmit procenti) apmērā no Bankas pašu kapitāla, Banka veic kredītriska stresa testēšanu Bankas kredītportfelim ne retāk kā reizi pusgadā, bet būtisku tirgus un makroekonomikas izmaiņu gadījumā – pēc nepieciešamības. Kredītportfelis šī punkta izpratnē ir Bankas prasību, kuras tiek atspoguļotas bilances pozīcijā „Kredīti”, un iespējamo saistību pret nebankām kopapjoms, atskaitot prasības un iespējamās saistības, kuras pilnībā nodrošinātas (t.i. kurām piemīt 0% riska pakāpe) ar Bankā izvietotu noguldījumu.

KREDĪTRISKA MAZINĀŠANAI IZMANTOTĀS METODES UN KONTROLE

Bankas pieļaujamais kopējā kredītriska līmenis ir ierobežots ar Bankas pašu kapitāla apjomu un kredītriska minimālo kapitāla prasību ievērošanas nepieciešamību, un tas tiek izvērtēts

pirms katra jauna darījuma noslēgšanas. Banka nosaka pieļaujamo kredītriska līmeni kopējā risku pārvaldības sistēmā, procentuāli nosakot kapitāla sadali risku, tai skaitā kredītriska, segšanai.

Nebanku kreditēšanā tradicionālākā kredītriska mazināšanas metode ir naudas līdzekļu piešķiršana pret nodrošinājumu. Banka ir ieviesusi vadlīnijas attiecībā uz dažādu nodrošinājumu veidiem.

Nepieciešamā nodrošinājuma apjoms var atšķirties atkarībā no kredītriska līmeņa, bet parasti to nosaka tik lielu, lai tas būtu pietiekams klienta nenokārtoto parādsaistību pamatsummas, procentu un nodrošinājuma realizācijas izdevumu segšanai.

Kredītrisks, kas rodas no klientiem izsniegtajiem galvojumiem/garantijām un maksājumu kartēm piesaistītajiem kredītlīmiem, pamatā nodrošināts ar termiņnoguldījumiem.

Bankas risks saistībā ar kredītiestādēm parasti netiek nodrošināts.

Bankā ir noteikta kredītriska limitu sistēma, kura atbilst šādām prasībām:

- limitu sistēma aptver visus Bankas darbības veidus, kuri saistīti ar kredītrisku;
- limitu nosaka pamatojoties uz konkrēta aizņēmēja/darījuma partnera vai savstarpēji saistītu aizņēmēju/darījuma partneru grupas kredīspējas novērtējumu;
- nosakot kopējos un/vai atsevišķos limitus, ņem vērā stresa testēšanas rezultātus.

Kredītriska kontroli Banka realizē, pielietojot šādas kontroles procedūras:

- Bankas kredītriska pārvaldību reglamentējošo dokumentu atbilstības kontrole atbilstības likumiem, noteikumiem, standartiem;
- stresa testu rezultātu izvērtēšana;
- pastāvīga noteikto ierobežojumu un limitu ievērošanas kontrole, kā arī Iekšējā audīta nodaļas pārbaudes par kredītriska pārvaldību regulējošo normatīvo dokumentu ievērošanu;
- jaunu finanšu pakalpojumu (vai būtisku izmaiņu ieviešanas esošo pakalpojumu noteikumos) un attiecīgu Procedūru izstrādes procesa kontrole, lai savlaicīgi un pilnīgi identificētu kredītrisku un noteiktu tā pieļaujamo līmeni.

ZIŅOŠANAS PAR KREDĪTRISKU SISTĒMAS APRAKSTS

Kredītriska darījumu veikšanā iesaistītās struktūrvienības ik dienu nodrošina Bankas noteikto kredītriska ierobežojumu un limitu ievērošanu, un nekavējoties ziņo Bankas Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komitejai, Kredītu komitejai un Risku pārvaldei par visiem pārkāpumiem.

Ne retāk kā vienu reizi mēnesī un katru reizi, kad Bankas rīcībā nonāk informācija, kas norāda, ka notikusi būtiska kāda kredīta kvalitātes pasliktināšanās, Bankas operāciju pārvalde sagatavo un iesniedz izskatīšanai Kredītu komitejai ziņojumu par veikto kredītu kvalitātes novērtējumu.

Banka saskaņā ar iekšējos normatīvajos dokumentos noteikto kārtību Vadības informācijas sistēmā tiek ievietota informācija par prasībām pret darījumu partneriem, kredītportfeļa apjomu un struktūru, kavētajiem kredītiem un tiem izveidotajiem uzkrājumiem, prasību pret kredītiestādēm un kredītu koncentrāciju lielumu un Bankas noteikto limitu ievērošanu.

Risku pārvalde nepieciešamības gadījumā nodrošina operatīvas informācijas sniegšanu Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komitejai un Bankas valdei par kredītriska stāvokli Bankā, un vismaz reizi ceturksnī sniedz pārskatus Bankas valdei par Bankas darbībai piemītošo

kredītrisku, tā apmēru un tendencēm, kredītriska ietekmi uz Bankas kapitāla apmēru un pietiekamību.

Pārskatos iekļauj informāciju par kredītriska darījumu ierobežojumu un limitu ievērošanu, kredītu un prasību pret darījumu partneriem kvalitātes novērtējumu, kā arī jebkuru citu lēmumu pieņemšanai nepieciešamo informāciju, kas ļauj Bankas valdei laicīgi un pastāvīgi novērtēt riskus, kas var ietekmēt Bankas spēju sasniegt tās mērķus un pieņemt adekvātus lēmumus par korektīvo pasākumu veikšanu.

Bankas valde vismaz vienu reizi gadā sniedz Padomei pārskatu par kredītriska pārvaldības sistēmas darbību, kas ļauj novērtēt tās efektivitāti.

Detalizēta kvantitatīvā informācija, ir sniegta auditētajā AS LTB Bank 2010. gada pārskatā, kas ir pieejams šajā pat Bankas interneta vietnē:

http://www.ltbbank.com/files/LV/Financial_Statements/fs_2010_lat.pdf

Tāpat minētā informācija par iepriekšējiem pārskata periodiem ir pieejama šajā pat Bankas interneta vietnē:

<http://www.ltbbank.com/lat/left/par-banku/finansu-raditaji>

Koncentrācijas risks

KONCENTRĀCIJAS RISKA DEFINĪCIJA

Koncentrācijas risks - jebkurš riska darījums vai riska darījumu grupa, kuru dēļ Bankai varētu rasties tādi zaudējumi, kas var apdraudēt Bankas maksātspēju vai spēju turpināt darbību. Koncentrācijas risks rodas no liela apmēra riska darījumiem ar klientiem vai savstarpēji saistītu klientu grupām vai riska darījumiem ar klientiem, kuru kredītspēju nosaka viens kopīgs riska faktors (piemēram, tautsaimniecības nozare, ģeogrāfiskais reģions, valūta, kredītriska mazināšanas instruments (vienveidīgs nodrošinājums vai viens nodrošinājuma devējs u.tml.)).

KONCENTRĀCIJAS RISKA PĀRVALDĪBAS STRATĒGIJA UN POLITIKA

Koncentrācijas risks ir cieši saistīts ar citiem Bankas riskiem, un tā pārvaldības sistēma ir dažādu Bankas risku pārvaldības politiku, t.sk., Kredītriska pārvaldības politikas, Kredītpolitikas, Valsts riska pārvaldības politikas sastāvdaļa.

KONCENTRĀCIJAS RISKA PĀRVALDĪBAS FUNKCIJAS, STRUKTŪRA UN ORGANIZĀCIJA

Koncentrācijas riska pārvaldības procesā iesaistītas vairākas Bankas pārvaldes, tai skaitā, Resursu pārvalde, Bankas operāciju pārvalde un Risku pārvalde, kā arī Bankas izveidotas komitejas - Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komiteja, Kredītu komiteja.

KONCENTRĀCIJAS RISKA MĒRĪŠANAS UN NOVĒRTĒŠANAS METODES

Kredītriska koncentrāciju Banka uzskata par būtisku kritēriju kredītriska novērtēšanā.

Banka izvērtē kredītriska koncentrāciju, veicot darījuma partneru analīzi pēc darījuma partneriem piešķirtajiem ārējiem kredītreitingiem, pēc valsts, kurā reģistrēts darījuma partneris - ņemot vērā attiecīgās valsts ārējos kredītreitingus, kā arī pēc piederības savstarpēji saistīto personu grupai.

Nebanku kredītiem kredītriska koncentrāciju izvērtē atkarībā no dažādiem faktoriem – kredīta veida, kreditējamās tautsaimniecības nozares, kredīta nodrošinājuma u.t.t.

Koncentrācijas riska pieļaujamo līmeni Banka definē, nosakot valsts riska un darījuma partnera/aizņēmēja kredītriska koncentrācijas (diversifikācijas) limitus.

Kredītriska koncentrācijas riska novērtēšanu Banka veic katru dienu, izmantojot kvantitatīvu rādītāju – koncentrācijas indeksu.

Banka kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesā izvērtē koncentrācijas risku un novērtē koncentrācijas riska segšanai nepieciešamā kapitāla apmēru kredītportfelim un prasībām pret kredītiestādēm – darījumu partneriem un centrālām bankām.

KONCENTRĀCIJAS RISKA MAZINĀŠANAI IZMANTOTĀS METODEDES UN KONTROLE

Koncentrācijas riska ierobežošanas nolūkos Banka pielieto šādas metodes:

- limitu noteikšana;
- diversifikācija.

Lai minimizētu aktīvu pārmērīgas koncentrācijas risku, limitu sistēmas ietvaros Banka ir noteikusi dažādus koncentrācijas limitus.

Banka nosaka koncentrācijas limitus maksimālajam prasību pret vienu darījumu partneri/savstarpēji saistītu darījumu partneru grupu īpatsvaram kopējā prasību pret kredītiestādēm apjomā (prasības pret valstu centrālajām bankām tiek pielīdzinātas prasībām pret kredītiestādēm).

Lai pārvaldītu un mazinātu valsts risku, kas ir saistīts ar nozīmīgām koncentrācijām Bankas aktīvu izvietošanā ārvalstīs, Banka nosaka valsts riska koncentrācijas limitu Bankas aktīvu izvietojumam ārvalstīs noteiktā apmērā no Bankas aktīvu apjoma.

Attiecībā uz nebanku kredītportfeli ir noteikti dažādi koncentrācijas limiti atsevišķu kredītu veidu, kredītējamo tautsaimniecības nozaru, kredītu ar viena veida nodrošinājumu, nenodrošināto kredītu, no kredītņēmēja ienākumu valūtas atšķirīgā valūtā izsniegtu kredītu īpatsvaram kopējā Bankas kredītportfelī, kā arī maksimālajam Bankas kredītportfeļa apmēram.

Koncentrācijas riska limitu kontroli nodrošina riska darījumu veikšanā iesaistītās struktūrvienības un Risku pārvalde Bankas iekšējos normatīvajos dokumentos noteiktajā kārtībā.

ZIŅOŠANAS SISTĒMAS PAR KONCENTRĀCIJAS RISKU APRĀKSTS

Atbilstoši iekšējo normatīvo dokumentu noteikumiem, Bankas struktūrvienības ik dienu nodrošina koncentrācijas riska ierobežojumu un limitu ievērošanu, un nekavējoties ziņo Bankas Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komitejai, Kredītu komitejai un Risku pārvaldei par visiem pārkāpumiem.

Banka saskaņā ar iekšējos normatīvajos dokumentos noteikto kārtību ievieto Vadības informācijas sistēmā informāciju par prasību pret kredītiestādēm un kredītu koncentrāciju lielumu un Bankas noteikto koncentrācijas limitu ievērošanu.

Risku pārvalde vismaz reizi ceturksnī risku pārvaldības pārskata ietvaros sniedz Bankas valdei informāciju par Bankas darbībai piemītošo koncentrācijas risku, tā apmēru un tendencēm.

Detalizēta kvantitatīvā informācija, ir sniegta auditētajā AS LTB Bank 2010. gada pārskatā, kas ir pieejams šajā pat Bankas interneta vietnē:

http://www.ltbbank.com/files/LV/Financial_Statements/fs_2010_lat.pdf

Tāpat minētā informācija par iepriekšējiem pārskata periodiem ir pieejama šajā pat Bankas interneta vietnē:

<http://www.ltbbank.com/lat/left/par-banku/finansu-raditaji>

Likviditātes risks

LIKVIDITĀTES RISKA DEFINĪCIJA

Likviditātes risks ir risks, ka Banka nespēs savlaicīgi apmierināt juridiski pamatotas prasības bez ievērojamiem zaudējumiem, kā arī nespēs pārvarēt Bankas resursu un/vai tirgus apstākļu neplānotas izmaiņas, jo tās rīcībā nebūs pietiekams apjoms likvīdu aktīvu.

LIKVIDITĀTES RISKA PĀRVALDĪBAS STRATĒGIJA UN POLITIKA

Bankas likviditātes riska pārvaldības stratēģijas mērķis ir nepieciešamā likviditātes līmeņa nodrošināšana, sasniedzot Bankas darbībai atbilstošu, optimālo līdzsvaru starp ienesīgumu un risku saskaņā ar noteiktajiem risku vadības pamatprincipiem.

Banka īsteno likviditātes pārvaldības stratēģiju, ņemot vērā Bankas piesaistīto resursu termiņus, svārstīgumu un valūtu, pārmaiņas Bankas darbībā un tās darbību ietekmējošos ārējos apstākļus.

Banka uzņemas likviditātes risku noteikto limitu un ierobežojumu ietvaros.

Banka izvieta līdzekļus starpbanku depozītos, investīciju produktos ar pieņemamu riska līmeni, kā arī īstermiņa kredītos, Bankas mātes sabiedrības OAO MDM Bank noteiktās riska uzņemšanās stratēģijas ietvaros. Banka izvieta līdzekļus ilgtermiņa aktīvos ar nosacījumu, ka likviditātes risks ir segts ar Bankas pašu kapitālu.

Bankā ir izstrādāta un apstiprināta Likviditātes riska pārvaldības politika, kuras mērķis ir risku pārvaldības sistēmas ietvaros izveidot efektīvu likviditātes riska pārvaldības sistēmu, lai nodrošinātu Bankas spēju savlaicīgi apmierināt juridiski pamatotu prasību izpildi un pārvarēt Bankas resursu un/vai tirgus apstākļu neplānotu izmaiņu nelabvēlīgu ietekmi, ierobežojot un pārvaldot Bankas likviditātes risku un nosakot iekšējās kontroles kārtību.

Politika nosaka Bankas likviditātes riska pārvaldības procesu Bankā kopumā (t.i. Banka konsolidē savu darbību un likviditātes risku pārvalda iekļaujot filiāles), Bankas vadības un struktūrvienību uzdevumus un atbildību likviditātes pārvaldīšanā un nodrošināšanā, tās pamatprincipus, metodes un nosacījumus, aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas kārtību, pasākumus likviditātes krīzes nepieļaušanai un pārvarēšanai, kā arī pārskatu sniegšanas kārtību.

Atbilstoši Likviditātes riska pārvaldības politikas prasībām ir izstrādāti un regulāri tiek aktualizēti likviditātes riska pārvaldības nodrošināšanai nepieciešamie iekšējie normatīvie dokumenti.

LIKVIDITĀTES RISKA PĀRVALDĪBAS FUNKCIJAS STRUKTŪRA UN ORGANIZĀCIJA

Bankas padome nosaka Bankas kopējo attīstības stratēģiju, t.sk. apstiprina likviditātes riska pārvaldības stratēģiju.

Valde ir atbildīga par Padomes apstiprinātās likviditātes riska pārvaldības stratēģijas īstenošanu Bankā, kā arī nodrošina likviditātes riska pārvaldību Bankā atbilstoši apstiprinātajai Likviditātes riska pārvaldības politikai.

Lai nodrošinātu pieņemamo likviditātes riska līmeni, Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komiteja piedalās aktīvu/pasīvu plānošanas procesā, izskata un iesniedz apstiprināšanai Valdei:

- likviditātes rādītāju iekšējos limitus un finansējuma avotu koncentrācijas limitus,
- stresa testēšanas pieņēmumus un stresa testēšanas periodiskumu,
- rīcības plānu likviditātes krīzes pārvarēšanai.

Likviditātes riska pārvaldība ikdienā ir organizēta Resursu pārvaldē ikdienu pārvalda likviditātes risku, veicot pasākumus likviditātes krīzes nepieļaušanai, analizējot aktīvu un

pasīvu termiņstruktūru, likviditātes rādītājus un finansējuma avotu koncentrācijas līmeni, ņemot vērā noteiktos ierobežojumus un limitus.

Ja saņemta informācija par iespējamo vai esošo likviditātes krīzi, Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komiteja izskata Resursu pārvaldes priekšlikumus krīzes pārvarēšanai un lemj par nepieciešamiem pasākumiem iespējamai likviditātes krīzes novēršanai vai likviditātes krīzes pārvarēšanai, kā arī īsteno to kontroli.

Risku pārvalde nodrošina Bankas darbībai un atbilstības likumu, noteikumu un standartu prasībām atbilstošu likviditātes riska pārvaldības sistēmas izveidi Bankā, veic likviditātes riska pārvaldības sistēmas plānošanu un pilnveidošanu. Izstrādā iekšējo likviditātes rādītāju un finansējuma avotu koncentrācijas limitu projektus.

Banka nodrošina, ka katra struktūrvienība, kas ir iesaistīta likviditātes riska pārvaldībā, ir informēta par pieļaujamo likviditātes riska līmeni.

LIKVIDITĀTES RISKA MĒRĪŠANAS UN NOVĒRTĒŠANAS METODES

Likviditātes riska novērtēšanai Banka regulāri novērtē aktīvu, pasīvu un ārpusbilances pozīciju termiņstruktūru, grupējot aktīvus atbilstoši atlikušajam atmaksas vai pārdošanas termiņam, pasīvus un ārpusbilances saistības – atbilstoši atlikušajam izpildes termiņam.

Pielieto likviditātes rādītājus, kurus izmanto likviditātes riska analīzei un kontrolei:

- novērtē finansējuma avotu koncentrācijas rādītājus;
- novērtē obligāto rezervju prasību apjoma izmaiņas, piesaistīto noguldījumu pieauguma vai samazinājuma ietekmē;
- novērtē savu finansējuma struktūru.

Lai identificētu potenciālo likviditātes problēmu avotus, Banka regulāri, bet ne retāk kā reizi pusgadā, veic stresa testēšanu. Novērtē un kontrolē aktīvus, kurus Banka var izmantot kā nodrošinājumu aizņēmumiem.

Banka, ņemot vērā stresa testēšanas rezultātus, izstrādā efektīvu rīcības plānu iespējamās likviditātes krīzes pārvarēšanai.

Banka regulāri, bet ne retāk kā reizi gadā, pārbauda izstrādātā rīcības plāna iespējamās likviditātes krīzes pārvarēšanai efektivitāti.

Likviditātes riska pieļaujamo līmeni Banka nosaka, uzturot likvīdos aktīvus saistību izpildei ne mazāk kā 70 (septiņdesmit) procentus no Bankas tekošo saistību kopsummas.

LIKVIDITĀTES RISKA MAZINĀŠANAI IZMANTOTĀS METODES UN KONTROLE

Banka īsteno likviditātes riska kontroli kā sistemātisku pasākumu kompleksu.

Par Bankas noteikto likviditātes riska ierobežojumu un limitu ievērošanu ir atbildīgi likviditātes pārvaldībā iesaistīto struktūrvienību vadītāji.

Banka nodrošina pastāvīgu likviditātes riska limitu un ierobežojumu ievērošanas kontroli, apkopo un analizē informāciju par apstiprinātajiem likviditātes riska ierobežojumiem un limitiem, to ievērošanu, neievērošanas iemesliem un izvērtē to ietekmi uz Bankas darbību kopumā.

Banka nodrošina informācijas, kas liecina par negatīvām tendencēm, kas ietekmē likviditāti, monitoringu, lai savlaicīgi veiktu nepieciešamos likviditātes riska mazināšanas pasākumus.

Banka veic jaunu produktu vai pakalpojumu un attiecīgu iekšējo normatīvo dokumentu izstrādes procesa kontroli, lai savlaicīgi un pilnīgi identificētu likviditātes risku un noteiktu tā pieļaujamo līmeni.

Lai efektīvi pārvaldītu likviditātes risku, mazinātu iespējamo nelabvēlīgo notikumu ietekmi un ievērotu noteikto likviditātes rādītāju prasību, Banka nosaka likviditātes rādītāju iekšējos limitus Bankai kopumā.

Likviditātes riska mazināšanai Bankā tiek izmantotas šādas riska mazināšanas metodes:

- limitu noteikšana;
- nepieciešamo līdzekļu piesaistīšana starpbanku tirgū;
- kredītu pozīciju – naudas līdzekļu apjomu, ko Banka saņems, ja pārtrauks īstermiņa kredītu refinansēšanu (piemēram, maksājumu karšu kredītus)- prognoze;
- noguldījumu pozīciju – naudas līdzekļu apjomu, ko Banka saņems, ja uzliks ierobežojumus noguldījumu saistību izpildei (piemēram, pirmstermiņa noguldījumu līgumu pārtraukšanai)-prognoze;
- atbalsta vēstules (Letter of Comfort) no Bankas mātes sabiedrības MDM Bank saņemšana.

ZIŅOŠANAS SISTĒMAS PAR LIKVIDITĀTES RISKU APRAKSTS

Bankas Valde vismaz vienu reizi gadā sniedz Padomei pārskatu par likviditātes riska pārvaldības sistēmas darbību, kas ļauj novērtēt tās efektivitāti.

Risku pārvalde ne retāk kā reizi ceturksnī sagatavo Valdei un Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komitejai pārskatu par likviditātes riska ierobežojumu un limitu ievērošanu, kā arī likviditātes riska novērtējumu – tā apmēru un tendencēm, ietekmi uz Bankas kapitāla rādītājiem, norādot iespējamās likviditātes riska pārvaldības problēmas un ieteicamos pasākumus to novēršanā. Risku pārvalde nepieciešamības gadījumā nodrošina operatīvas informācijas sniegšanu Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komitejai un Bankas Valdei par likviditātes riska stāvokli Bankā.

Bankas sagatavo un sniedz ar likviditātes riska pārvaldību saistītos pārskatus atbilstoši Latvijas Bankas, FKTK, Filiāles reģistrācijas valsts uzraudzības institūciju un Bankas iekšējo normatīvo dokumentu prasībām.

Detalizēta kvantitatīvā informācija, ir sniegta auditētajā AS LTB Bank 2010. gada pārskatā, kas ir pieejams šajā pat Bankas interneta vietnē:

http://www.ltbbank.com/files/LV/Financial_Statements/fs_2010_lat.pdf

Tāpat minētā informācija par iepriekšējiem pārskata periodiem ir pieejama šajā pat Bankas interneta vietnē:

<http://www.ltbbank.com/lat/left/par-banku/finansu-raditaji>

Detalizēta kvantitatīvā informācija par likviditātes rādītāju pa ceturkšņiem ir pieejama šajā pat Bankas interneta vietnē:

<http://www.ltbbank.com/lat/left/par-banku/finansu-raditaji>

Procentu likmju risks

PROCENTU LIKMJU RISKĀ DEFINĪCIJA

Procentu likmju risks – procentu likmju izmaiņu iespējamā nelabvēlīgā ietekme uz Bankas ienākumiem un pašu kapitāla apmēru.

Procentu likmju risks ir risks, ka tirgus procentu likmju izmaiņu iespaidā var mainīties ar finanšu instrumentiem saistītās nākotnes naudas plūsmas (naudas plūsmas procentu likmju risks) vai finanšu instrumentu patiesā vērtība (patiesās vērtības procentu likmju risks).

Periods, kurā finanšu instrumenta procentu likme ir fiksēta, nosaka, cik lielā mērā tas ir pakļauts procentu likmju riskam.

PROCENTU LIKMJU RISKA PĀRVALDĪBAS STRATĒGIJA UN POLITIKA

Banka galvenokārt ir pakļauta naudas plūsmas procentu likmju riskam, kas izpaužas kā procentu likmju izmaiņu iedarbības ietekme uz Bankas tīro procentu maržu un tīro procentu ienākuma lielumu sakarā ar neatbilstībām pret procentu likmju izmaiņām jutīgo aktīvu un saistību termiņu struktūrā.

Bankas procentu likmju riska pārvaldības stratēģija ir pārvaldīt procentu likmju risku, saskaņā ar noteiktajiem pamatprincipiem, nodrošinot Bankas plānoto ienesīguma līmeni un likviditāti.

Banka ir izstrādājusi un apstiprinājusi Procentu likmju riska pārvaldības politiku, kuras mērķis ir izveidot efektīvu procentu likmju riska pārvaldības sistēmu kā kopējās risku pārvaldības sistēmas sastāvdaļu. Politikas pamatuzdevums ir noteikt procentu likmju riska pārvaldības kārtību, lai novērstu procentu likmju riska iespējamo nelabvēlīgo ietekmi uz Bankas ienākumiem un kapitālu.

Banka veic regulāru procentu likmju riska pārvaldības sistēmas pārskatīšanu, efektivitātes novērtēšanu un pilnveidošanu atbilstoši izmaiņām Bankas darbībā un Bankas darbību ietekmējošos ārējos apstākļos.

Atbilstoši Procentu likmju riska pārvaldības politikas nosacījumiem un/vai veiktajām izmaiņām Politikā, Banka izstrādā, groza vai papildina iekšējos normatīvos dokumentus minētajā jomā.

PROCENTU LIKMJU RISKA PĀRVALDĪBAS FUNKCIJAS STRUKTŪRA UN ORGANIZĀCIJA

Procentu likmju riska pārvaldības procesā procentu likmju riska mērīšanas, analīzes un kontroles funkcijas ir nodalītas no biznesa struktūrvienību (risku uzņemšanas) funkcijām.

Valde ir atbildīga par Padomē apstiprinātās Procentu likmju riska pārvaldības politikas īstenošanu un pilnveidošanu, nodrošina un pārrauga tās prasību izpildi Bankā.

Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komiteja nodrošina efektīvu Procentu likmju riska pārvaldības politikai un citiem Bankas iekšējiem normatīvajiem dokumentiem atbilstošu Bankas aktīvu un pasīvu pārvaldīšanu, kā arī nosaka aktīvu/pasīvu izvietojšanas/piesaistīšanas nosacījumus (tai skaitā maksimālo/minimālo resursu piesaistīšanas/izvietojšanas cenu) un limitus. Nosaka optimālo aktīvu/pasīvu struktūru, ņemot vērā aktīvu izvietojšanas drošumu un ienesīgumu, ierobežojot procentu likmju risku.

Risku pārvalde veic procentu likmju riska noteikto ierobežojumu un limitu ievērošanas kontroli. Risku analīzes un kontroles daļa veic procentu likmju risku raksturojošo rādītāju analīzi, lai novērtētu procentu likmju riska ietekmi uz Bankas ienākumiem un pašu kapitālu.

PROCENTU LIKMJU RISKA MĒRĪŠANAS UN NOVĒRTĒŠANAS METODES

Banka novērtē procentu likmju izmaiņu ietekmi uz Bankas darbību kopumā, kā arī uz Bankas netirdzniecības un tirdzniecības portfelī iekļautajiem darījumiem un procentu likmju risku katrā valūtā, kurā aktīvu vai pasīvu lielums pārsniedz 5% (pieci procenti) no finanšu stāvokļa pārskata kopsummas, kā arī kopā visās valūtās.

Procentu likmju risku Banka novērtē katrā valūtā, kurā aktīvu vai pasīvu lielums pārsniedz 5% (pieci procenti) no bilances kopsummas, kā arī kopā visās valūtās.

Novērtējot procentu likmju risku, cenu izmaiņu risks un ienesīguma līknes risks tiek vērtēti kopā kā viens elements – atlikušo termiņu nesakritība.

Atlikušo termiņu nesakritības novērtēšanai Banka izmanto GAP analīzes metodi.

Lai pārvaldītu procentu likmju risku, tiek novērtēts Bankas ienākumu un pašu kapitāla jutīgums pret procentu likmju izmaiņām, procentu likmei mainoties par 100 bāzes punktiem.

Novērtējot bāzes risku, tiek analizēts risks, kas rodas no dažādu Bankas darbību ietekmējošo ienesīguma līkņu savstarpējām korelācijām un to izmaiņām.

Novērtējot izvēles risku, tiek analizētas Bankas produktos tiešā vai netiešā veidā ietvertās ar procentu likmēm saistītās izvēles iespējas.

Procentu likmju riska novērtēšanas nolūkos Banka aprēķina ekonomiskās vērtības samazinājumu pēkšņu un negaidītu procentu likmju izmaiņu dēļ netirdzniecības portfeli, pieņemot, ka procentu likmju negaidītas paralēlas izmaiņas (procentu likmju šoka parametri) ir 200 bāzes punkti.

Procentu likmju riska novērtēšanas un pārvaldības vajadzībām Banka analizē šādus rādītājus un to dinamiku: tīro procentu maržu, *spread* – starpību starp bankas aktīvu un pasīvu vidējām procentu likmēm.

Procentu likmju riska pieļaujamo līmeni Banka definē, nosakot limitus.

PROCENTU LIKMJU RISKĀ MAZINĀŠANAI IZMANTOTĀS METODES UN KONTROLE

Banka pastāvīgi kontrolē procentu likmju riska jomā noteikto limitu, ierobežojumu un pilnvaru ievērošanu. Bankas darbinieki savlaicīgi tiek iepazīstināti ar procentu likmju risku pārvaldību saistītajiem normatīvajiem dokumentiem, attiecīgo struktūrvienību nolikumiem un amatu aprakstiem.

Banka procentu likmju riska kontrolei un mazināšanai:

- nodrošina pret procentu likmju izmaiņām jutīgo aktīvu un pasīvu struktūru uzturēšanu atbilstoši Bankai pieņemamam procentu likmju riska līmenim;
- nepārtraukti seko līdzi procentu likmju izmaiņām finanšu instrumentu un naudas tirgos.

Procentu likmju riska ierobežošanai un minimizēšanai pielietojamās metodes:

- darījumu paplašināšana/sašaurināšana ar procentu likmju risku jutīgiem aktīviem, pasīviem un/vai ārpusbilances saistībām;
- Bankas produktos ietvertu ar procentu likmēm saistīto izvēles iespēju ierobežošana;
- aktīvu un pasīvu sastāva un struktūras maiņa.

Bankā regulāri tiek veikta procentu likmju riska stresa testēšana. Stresa testēšana tiek veikta, lai noteiktu, pie kādiem tirgus apstākļiem Bankai var rasties zaudējumi, kā arī lai noteiktu šo zaudējumu apjomu un ietekmi uz Bankas ienākumiem un kapitālu. Stresa testēšanas mērķis ir novērtēt Bankas spēju pārvarēt iespējamus zaudējumus un noteikt pasākumus, kurus Banka var veikt, lai mazinātu procentu likmju riska ietekmi. Par veiktajiem stresa testēšanas rezultātiem tiek informēta Bankas valde un Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komiteja. Pamatojoties uz veikto stresa testēšanas rezultātu analīzi Banka veic nepieciešamās preventīvas un korektīvas darbības procentu likmju riska mazināšanai.

ZIŅOŠANAS SISTĒMAS PAR PROCENTU LIKMJU RISKU APRAKSTS

Bankas valde vismaz vienu reizi gadā sniedz Padomei pārskatu par procentu likmju riska pārvaldības sistēmas darbību.

Banka, ievērojot FKTK un Bankas iekšējo normatīvo dokumentu prasības katru dienu sastāda „Procentu likmju riska termiņstruktūras pārskatu” tirdzniecības un netirdzniecības portfelim katrā valūtā, kurā aktīvu vai pasīvu lielums pārsniedz 5% (pieci procenti) no bilances kopsummas, kā arī kopumā visās valūtās un aprēķina Bankas procentu ienākumu jutīgumu

pret procentu likmju izmaiņām, aprēķina tīro procentu maržu un *spread* un sastāda Bankas ekonomiskās vērtības samazinājuma aprēķinu.

Risku pārvalde ne retāk kā reizi ceturksnī sagatavo pārskatu par procentu likmju riska pārvaldību, t.sk. ierobežojumu un limitu ievērošanu, riska tendencēm, tā ietekmi uz Bankas kapitālu un pietiekamību.

Resursu pārvalde nepārtraukti seko līdzī procentu likmju izmaiņām finanšu instrumentu un naudas tirgos un informē Bankas vadību, Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komiteju un Risku pārvaldi par procentu likmju riska ietekmi uz Bankas ienākumiem.

Risku pārvalde sniedz ziņojumus Bankas valdei un Aktīvu un pasīvu komitejai par konstatētajiem noteikto limitu un ierobežojumu pārkāpumiem.

Detalizēta kvantitatīvā informācija, ir sniegta auditētajā AS LTB Bank 2010.gada pārskatā, kas ir pieejams šajā pat Bankas interneta vietnē:

http://www.ltbbank.com/files/LV/Financial_Statements/fs_2010_lat.pdf

Tāpat minētā informācija par iepriekšējiem pārskata periodiem ir pieejama šajā pat Bankas interneta vietnē:

<http://www.ltbbank.com/lat/left/par-banku/finansu-raditaji>

Ārvalstu valūtas risks

ĀRVALSTU VALŪTAS RISKA DEFINĪCIJA

Ārvalstu valūtas risks – iespēja ciest zaudējumus no ārvalstu valūtā denominēto bilances un ārpusbilances posteņu pārvērtēšanas, mainoties valūtas kursam. Zelts tiek pielīdzināts ārvalstu valūtai.

ĀRVALSTU VALŪTAS RISKA PĀRVALDĪBAS STRATĒGIJA UN POLITIKA

Bankas ārvalstu valūtas riska pārvaldības stratēģijas mērķis ir pieņemtā ārvalstu valūtas riska līmeņa nodrošināšana, sasniedzot Bankas darbībai atbilstošu, optimālo līdzsvaru starp ienesīgumu un risku saskaņā ar noteiktajiem risku vadības pamatprincipiem.

Banka īsteno ārvalstu valūtas riska pārvaldības stratēģiju, ņemot vērā Bankas piesaistīto resursu svārstīgumu un valūtu, pārmaiņas Bankas darbībā un tās darbību ietekmējošos ārējos apstākļos.

Banka uzņemas ārvalstu valūtas risku noteikto limitu un ierobežojumu ietvaros.

Banka neveic spekulatīvos ārvalstu valūtas darījumus pašas interesēs, neatver un netur spekulatīvās ārvalstu valūtas pozīcijas un neizmanto atvasinātos finanšu instrumentus spekulatīvos nolūkos.

Banka veic ārvalstu valūtas tirdzniecības un netirdzniecības portfeļa darījumus, kuru nolūks ir:

- peļņas gūšana skaidrās un bezskaidrās ārvalstu valūtas pirkšanas un pārdošanas rezultātā;
- atklāto pozīciju ārvalstu valūtās slēgšana vai samazināšana;
- ārvalstu valūtas riska ierobežošana.

Bankas Ārvalstu valūtas riska pārvaldības politikas mērķis ir risku pārvaldības sistēmas ietvaros izveidot efektīvu ārvalstu valūtas riska pārvaldības sistēmu, lai novērstu un mazinātu zaudējumus, kas var rasties nelabvēlīgo ārvalstu valūtu kursu izmaiņu rezultātā, ierobežojot un pārvaldot Bankas ārvalstu valūtas risku un nosakot iekšējās kontroles kārtību.

Banka regulāri veic ārvalstu valūtas riska pārvaldības sistēmas pārskatīšanu, efektivitātes novērtēšanu un pilnveidošanu atbilstoši izmaiņām Bankas darbībā un tās darbību ietekmējošajos ārējos apstākļos.

Banka nosaka ārvalstu valūtas riska novērtēšanas, kontroles, stresa testēšanas, pārskatu un informācijas sniegšanas periodiskumu.

Banka atbilstoši veiktajām izmaiņām Ārvalstu valūtas riska pārvaldības politikā izstrādā, un/vai aktualizē iekšējos normatīvos dokumentus ārvalstu valūtas riska pārvaldības jomā, kurus apstiprina Valde.

ĀRVALSTU VALŪTAS RISKA PĀRVALDĪBAS FUNKCIJAS STRUKTŪRA UN ORGANIZĀCIJA

Bankas padome nosaka Bankas attīstības stratēģiju, tai skaitā apstiprina ārvalstu valūtas risku pārvaldības stratēģiju.

Bankas valde ir atbildīga par Padomes apstiprinātās ārvalstu valūtas riska pārvaldības stratēģijas īstenošanu Bankā, ka arī par Ārvalstu valūtas riska pārvaldības politikas īstenošanu un pilnveidošanu, nodrošina un pārrauga tās prasību izpildi Bankā, nosaka pilnvaru, pienākumu un atbildības sadalījumu ārvalstu valūtas riska pārvaldības jomā starp komitejām, struktūrvienībām un atbildīgajiem darbiniekiem.

Lai nodrošinātu politikai atbilstošu efektīvu Bankas ārvalstu valūtas riska pārvaldību, Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komiteja izskata un iesniedz apstiprināšanai Bankas valdei:

- ārvalstu valūtas risku ierobežojumus un/vai limitus,
- ārvalstu valūtas atvasināto finanšu instrumentu izmantošanas stratēģijas,
- stresa testēšanas pieņēmumus un stresa testēšanas periodiskumu.

Bankas Resursu pārvalde ikdienu pārvalda ārvalstu valūtas risku atbilstoši apstiprinātajai Ārvalstu valūtas riska pārvaldības politikai un citiem Bankas iekšējiem normatīvajiem dokumentiem, veic pastāvīgu Bankas un Filiāles ārvalstu valūtas pozīciju kontroli.

Risku pārvalde izstrādā un iesniedz izskatīšanai Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komitejas ārvalstu valūtas riska limitu un ierobežojumu projektus, veic noteikto ierobežojumu un limitu ievērošanas kontroli.

ĀRVALSTU VALŪTAS RISKA MĒRĪŠANAS UN NOVĒRTĒŠANAS METODES

Banka nodrošina kontroli par ārvalstu valūtas riska jomā noteikto limitu, ierobežojumu un pilnvaru ievērošanu.

Bankas darbinieki savlaicīgi tiek iepazīstināti ar pieļaujamo ārvalstu valūtas riska līmeni, ārvalstu valūtas riska pārvaldību saistītajiem normatīvajiem dokumentiem, attiecīgo struktūrvienību nolikumiem un amatu aprakstiem.

Pārvaldot ārvalstu valūtas risku, Banka:

- novērtē ārvalstu valūtas risku (t.sk. analizē veikto stress testu rezultātus);
- nosaka limitus un ierobežojumus;
- kontrolē noteikto limitu/ierobežojumu ievērošanu;
- nepieciešamības gadījumā ierobežo ārvalstu valūtas risku, pielietojot atvasinātos finanšu instrumentus

Ārvalstu valūtas risku Banka novērtē, aprēķinot ārvalstu valūtas tīrās atklātās pozīcijas. Banka arī regulāri novērtē ārvalstu valūtas risku, izmantojot VaR metodi.

Ārvalstu valūtas riska maksimāli pieļaujamo lielumu, kuru raksturo Bankas ārvalstu valūtu kopējās tīrās pozīcijas un zelta tīrās pozīcijas kopsumma, Banka definē, nosakot maksimālos ārvalstu valūtas atklātās pozīciju limitus, kas attiecas gan uz darba dienas laikā uzturamajām atklātajām ārvalstu valūtu pozīcijām, gan uz atklātajām pozīcijām katras dienas beigās.

Ārvalstu valūtas riska mazināšanai izmantotās metodes un kontrole

Ārvalstu valūtas riska ierobežošanai un minimizēšanai Banka:

- nosaka ārvalstu valūtas riska limitus un ierobežojumus;
- ierobežo risku, izmantojot valūtas maiņas (forward) un valūtas mijmaiņas (SWAP) darījumus.

Banka nodrošina pastāvīgu ārvalstu valūtas riska limitu un ierobežojumu ievērošanas kontroli, apkopo un analizē informāciju par apstiprināto ārvalstu valūtas riska ierobežojumu un limitu ievērošanu, neievērošanas iemesliem un izvērtē to ietekmi uz Bankas darbību kopumā.

Pamatojoties uz sagatavoto pārskatu, kas satur apkopoto informāciju par mēneša laikā veiktajiem darījumiem ar atvasinātajiem finanšu instrumentiem Risku pārvalde reizi mēnesī kontrolē Resursu pārvaldes ārvalstu valūtas riska ierobežošanas nolūkā veikto darījumu ar atvasinātajiem finanšu instrumentiem atbilstību Bankas valdē apstiprinātajām atvasināto finanšu instrumentu izmantošanas stratēģijām. Par visiem konstatētiem pārkāpumiem Risku pārvalde sniedz pārskatu valdei, informējot par to Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komiteju.

ZIŅOŠANAS SISTĒMAS PAR ĀRVALSTU VALŪTAS RISKU APRAKSTS

Bankas Valde vismaz vienu reizi gadā sniedz Padomei pārskatu par ārvalstu valūtas riska pārvaldības sistēmas darbību, kas ļauj novērtēt tās efektivitāti.

Risku pārvalde ne retāk kā reizi ceturksnī sagatavo Valdei un Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komitejai pārskatu par ārvalstu valūtas riska ierobežojumu un limitu ievērošanu, kā arī ārvalstu valūtas riska novērtējumu – tā apmēru un tendencēm, ietekmi uz Bankas kapitāla rādītājiem, norādot iespējamās ārvalstu valūtas riska pārvaldības problēmas un ieteicamos pasākumus to novēršanā.

Risku pārvalde nepieciešamības gadījumā nodrošina operatīvas informācijas sniegšanu Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komitejai un Bankas Valdei par ārvalstu valūtas riska stāvokli Bankā.

Banka sagatavo un sniedz ar ārvalstu valūtas riska pārvaldību saistītos pārskatus atbilstoši Latvijas Bankas, FKTK, Filiāles reģistrācijas valsts uzraudzības institūciju un Bankas iekšējo normatīvo dokumentu prasībām.

Detalizēta kvantitatīvā informācija, ir sniegta auditētajā AS LTB Bank 2010. gada pārskatā, kas ir pieejams šajā pat Bankas interneta vietnē:

http://www.ltbbank.com/files/LV/Financial_Statements/fs_2010_lat.pdf

Tāpat minētā informācija par iepriekšējiem pārskata periodiem ir pieejama šajā pat Bankas interneta vietnē:

<http://www.ltbbank.com/lat/left/par-banku/finansu-raditaji>

Detalizēta kvantitatīvā informācija par ārvalstu valūtu atklāto pozīciju pa ceturkšņiem ir pieejama šajā pat Bankas interneta vietnē:

<http://www.ltbbank.com/lat/left/par-banku/finansu-raditaji>

Valsts risks

VALSTS RISKĀ DEFINĪCIJA

Valsts risks ir zaudējumu rašanās risks gadījumā, ja Bankas darījuma partneris, kas ir nerezidents, nespēs atbilstoši līguma noteikumiem pildīt saistības pret Banku tās valsts politisko, sociālo un ekonomisko apstākļu dēļ, kuras rezidents ir darījuma partneris.

VALSTS RISKĀ PĀRVALDĪBAS STRATĒGIJA UN POLITIKA

Bankas noteiktā valsts riska pārvaldības stratēģija ir pārvaldīt to nodrošinot optimālu līdzsvaru starp valsts risku un plānoto ienesīguma līmeni, maksimāli pasargājot Banku no zaudējumiem, kas var rasties valsts riska ietekmes rezultātā.

Bankā ir izstrādāta Valsts riska pārvaldības politika, kuras mērķis ir risku pārvaldības sistēmas ietvaros izveidot efektīvu valsts riska pārvaldības sistēmu, lai mazinātu valsts risku un aizsargātu Banku pret iespējamajiem zaudējumiem, kas var rasties valsts riska negatīvās ietekmes rezultātā.

Valsts riska pārvaldības politika nosaka valsts riska pārvaldības procesu kopumā (t.i. Banka konsolidē savu darbību un valsts risku pārvalda iekļaujot filiāles), valsts riska pārvaldības stratēģiju, Bankas vadības un struktūrvienību uzdevumus un atbildību valsts riska pārvaldībā, riska pārvaldības pamatprincipus, metodes un nosacījumus valsts riska novērtēšanai un kontrolei, mazināšanas pasākumus, kā arī pārskatu un informācijas sniegšanas kārtību.

Bankas iekšējos normatīvajos dokumentos ir noteikta valsts riska novērtēšanas kārtība, t.i., ņemot vērā ārējo kredītnovērtējuma institūciju – starptautisko reitingu aģentūru nominētos reitingus un citu informāciju, kas raksturo šo valstu ekonomisko un politisko stāvokli, šādi nosakot valstis un reģionus, kuru risks tiek uzskatīts par būtisku.

VALSTS RISKĀ PĀRVALDĪBAS FUNKCIJAS STRUKTŪRA UN ORGANIZĀCIJA

Valde ir atbildīga par Valsts riska pārvaldības politikas īstenošanu un pilnveidošanu, nodrošina un pārrauga to prasību izpildi Bankā, nosaka pilnvaru, pienākumu un atbildības sadalījumu valsts riska pārvaldības jomā starp struktūrvienībām un atbildīgajiem darbiniekiem, nodalot kontroles funkcijas no operāciju veikšanas funkcijām.

Valde apstiprina ierobežojumus un limitus valsts riska pārvaldības jomā vai citus ar šo jomu saistītos limitus, kā arī pieņem lēmumu par veicamo pasākumu piemērošanu valsts riska ietekmes mazināšanai.

Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komiteja nodrošina efektīvu Bankas aktīvu un pasīvu pārvaldību atbilstoši apstiprinātajai Valsts riska pārvaldības politikai un citiem ar šo politiku saistītiem Bankas iekšējiem normatīvajiem dokumentiem.

Risku pārvalde veic noteikto ierobežojumu un limitu ievērošanas kontroli.

VALSTS RISKĀ MĒRĪŠANAS UN NOVĒRTĒŠANAS METODES

Valsts riska novērtēšanai Banka grupē valstis, kurās tā veic savu darbību pēc ārējā kredītu novērtējuma institūciju (reitingu aģentūru) piešķirtajiem reitingiem, ņemot vērā arī citu informāciju, kas raksturo šo valstu ekonomisko un politisko stāvokli.

Novērtējot valsts risku, Banka nosaka Bankas aktīvu un ārpusbilances saistību koncentrāciju atsevišķās valstīs.

Valsts riska novērtēšanai Banka pielieto kolektīvu risku analīzi, ko veic Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komiteja un kas ir efektīvs līdzeklis pret viena cilvēka kļūdām.

Banka pastāvīgi veic valsts riska līmeņa monitoringu, novērtējot valsts risku gan pirms jauna darījuma noslēgšanas, gan visa darījuma termiņa laikā.

VALSTS RISKĀ MAZINĀŠANAI IZMANTOTĀS METODES UN KONTROLE

Lai efektīvi pārvaldītu un mazinātu valsts risku, Banka nosaka valsts riska limitus un diversificē aktīvu izvietojumu ārvalstīs.

Banka izvērtē situācijas, kad tiek pārsniegti noteiktie valsts riska limiti vai ir sagaidāms noteikto limitu pārsniegums un/vai riska lieluma pieaugums un pieņem lēmumus par nepieciešamiem pasākumiem valsts riska ietekmes mazināšanai.

Banka nodrošina regulāru valsts riska limitu un ierobežojumu ievērošanas kontroli, apkopo un analizē informāciju par apstiprinātajiem valsts riska ierobežojumiem un limitiem, to ievērošanu, neievērošanas iemesliem un izvērtē to ietekmi uz Bankas darbību kopumā.

Valsts riska kontroli Banka realizē, pielietojot šādas kontroles procedūras:

- Bankas valsts riska pārvaldību reglamentējošo dokumentu atbilstības kontrole atbilstības likumiem, noteikumiem, standartiem;
- pastāvīga noteikto valsts riska ierobežojumu un limitu ievērošanas kontrole;
- jaunu produktu vai pakalpojumu izstrādes procesa kontrole, lai savlaicīgi un pilnīgi identificētu valsts risku un noteiktu tā pieļaujamo līmeni.

ZIŅOŠANAS SISTĒMAS PAR VALSTS RISKU APRAKSTS

Bankas Valde vismaz vienu reizi gadā sniedz Padomei pārskatu par valsts riska pārvaldības sistēmas darbību, kas ļauj novērtēt tās efektivitāti.

Risku pārvalde ne retāk kā reizi ceturksnī sagatavo Valdei un Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komitejai pārskatu par valsts riska ierobežojumu un limitu ievērošanu, kā arī valsts riska novērtējumu – tā apmēru un tendencēm, norādot iespējamās valsts riska pārvaldības problēmas un ieteicamos pasākumus to novēršanā. Risku pārvalde nepieciešamības gadījumā nodrošina operatīvas informācijas sniegšanu Aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas komitejai un Bankas Valdei par valsts riska stāvokli Bankā, tai skaitā informāciju par apstiprinātajiem valsts riska ierobežojumiem un limitiem, to ievērošanu, neievērošanas iemesliem un izvērtē to ietekmi uz Bankas darbību kopumā.

Banka sagatavo un sniedz ar valsts riska pārvaldību saistītos pārskatus atbilstoši Latvijas Bankas, FKTK un Bankas iekšējo normatīvo dokumentu prasībām.

Operacionālais risks

OPERACIONĀLĀ RISKĀ DEFINĪCIJA

Operacionālais risks ir iespēja ciest zaudējumus prasībām neatbilstošu vai nepilnīgu iekšējo procesu norises, cilvēku un sistēmu darbības vai arī ārējo apstākļu ietekmes dēļ, ieskaitot informācijas tehnoloģiju un juridisko risku, bet neieskaitot reputācijas risku un stratēģijas un biznesa risku.

OPERACIONĀLĀ RISKĀ PĀRVALDĪBAS STRATĒGIJA UN POLITIKA

Bankas stratēģiskais mērķis attiecībā uz operacionālā riska pārvaldību ir izveidot tādu operacionālā riska pārvaldības sistēmu, lai nodrošinātu Bankas darbības stabilitāti un drošību, kontrolējot un novēršot operacionālo risku faktoru negatīvo ietekmi uz Bankas vērtību un sasniedzot akcionāru un Bankas stratēģijā noteiktos darbības pamatuzdevumus.

Banka apzinās, ka operacionālais risks piemīt visiem Bankas produktiem, darbībām, procesiem un sistēmām, tāpēc pārvalda operacionālo risku, uzturot to pieļaujamā līmenī, šim mērķim izveidojot efektīvu pastāvīgi strādājošu operacionālā riska pārvaldības sistēmu.

Bankā ir izstrādāta un apstiprināta Operacionālā riska pārvaldības politika, kuras mērķis ir risku pārvaldības sistēmas ietvaros izveidot Bankā operacionāla riska pārvaldīšanas sistēmu ar

mērķi savlaicīgi identificēt operacionālos riskus, novērtēt to ietekmi uz Bankas darbību, veikt sistemātiskus operacionālo risku pārraudzības, kontroles un mazināšanas pasākumus un/vai pieņemt lēmumus par atsevišķu risku uzņemšanos noteiktā pieļaujamā līmenī.

Šī politika nosaka operacionālā riska pārvaldības procesu kopumā (t.i. Banka konsolidē savu darbību un operacionālo risku pārvalda iekļaujot filiāles), Bankas vadības un struktūrvienību uzdevumus un atbildību operacionālā riska pārvaldībā, operacionālā riska pārvaldības pamatprincipus, procesus un metodes, darbības nepārtrauktības nodrošināšanu, pārskatu un informācijas sniegšanas kārtību.

Banka saskaņā ar Operacionālā riska pārvaldības politikas noteikumiem izstrādā un regulāri aktualizē iekšējos normatīvos dokumentus operacionālā riska pārvaldības sistēmas izveidei un tās darbības pamatprincipu realizēšanai.

Operacionālā riska pārvaldība Bankā tiek īstenota kā sistēmisks pasākumu komplekss un iekļauj:

- operacionālo risku identificēšanu un novērtēšanu,
- operacionālo risku kontroli,
- operacionālo risku mazināšanas pasākumus,
- pienākumu, pilnvaru un atbildības noteikšanu,
- pārskatu un informācijas sniegšanas kārtību.

Bankas operacionālā riska pārvaldības sistēma ir integrēta Bankas iekšējās kontroles sistēmā un vērsta uz efektīvu operacionālā riska pārvaldību. Banka veic operacionālā riska pārvaldības sistēmas regulāru pārskatīšanu un pilnveidošanu atbilstoši pārmaiņām Bankas darbībā un to ietekmējošajos ārējos apstākļos.

OPERACIONĀLĀ RISKĀ PĀRVALDĪBAS FUNKCIJAS STRUKTŪRA UN ORGANIZĀCIJA

Bankā ir izveidota atsevišķa struktūrvienība – Risku pārvalde, kuras darbības galvenais mērķis ir Bankas operacionālā riska pārvaldības sistēmas izveidošana, uzturēšana, pilnveidošana, t.sk. iekšējo normatīvo dokumentu izstrāde un regulāra pārskatīšana.

Risku pārvalde arī izveido, uztur un pilnveido statistikas datu bāzi par operacionālā riska notikumiem un operacionālajiem zaudējumiem, kā arī veic operacionālā riska datu bāzē reģistrēto operacionālā riska notikumu apstrādi un analīzi.

Savukārt visu Bankas struktūrvienību darbinieku pienākums ir fiksēt operacionālā riska notikumu datu bāzē operacionālā riska notikumus par jebkādiem apstākļiem, kuru dēļ Bankai ir radušies vai potenciāli var rasties zaudējumi (neatkarīgi no to formas) vai kuru rezultātā var ciest Bankas reputācija.

OPERACIONĀLĀ RISKĀ MĒRĪŠANAS UN NOVĒRTĒŠANAS METODES

Operacionālā riska novērtēšanai Bankā ir izstrādāta operacionālā riska novērtēšanas metodika, saskaņā ar kuru regulāri tiek novērtēts operacionālā riska līmenis un sniegti pārskati, kas ietver priekšlikumus darbības uzlabošanai.

Operacionālā riska novērtēšana vismaz reizi gadā tiek veikta visām darbības jomām, būtiskajiem biznesa procesiem, un palīgfunkcijām, t.sk. informāciju sistēmām un juridiskajam atbalstam, izmantojot ekspertu metodes.

Operacionālā riska līmeņa novērtēšana ietver operacionālā riska iestāšanās varbūtības un iespējamās ietekmes uz Bankas darbību noteikšanu. Operacionālā riska novērtēšanai Bankā ir noteikti četri riska līmeņi: zems, mērens, būtisks un ļoti augsts riska līmenis.

Ja operacionālā riska lielums ir novērtēts kā zems vai mērens, tad operacionālā riska līmenis ir uzskatāms kā pieļaujams. Ja operacionālā riska lielums ir novērtēts kā būtisks vai ļoti augsts, tad šī riska līmenis ir uzskatāms kā nepieļaujams.

Atkarībā no iegūtajiem novērtēšanas rezultātiem Banka, ja nepieciešams, veic operacionālā riska mazināšanas pasākumus.

OPERACIONĀLĀ RISKĀ MAZINĀŠANAI IZMANTOTĀS METODES UN KONTROLE

Operacionālo risku kontroli Banka realizē, pielietojot šādas kontroles procedūras:

- Operacionālā riska pārvaldības sistēmas sistemātiska izvērtēšana, tai skaitā operacionālā riska pārvaldības sistēmas efektivitātes novērtēšana;
- Pārbaudes par operacionālā riska pārvaldību regulējošo normatīvo dokumentu ievērošanu;
- Operacionālā riska novērtēšanas un stresa testēšanas rezultātu izvērtēšana un, ja nepieciešams, korektīvo pasākumu veikšana operacionālā riska pārvaldības sistēmā. Pastāvīga attiecīgo jomu regulējošos iekšējos normatīvajos dokumentos noteikto ierobežojumu un limitu ievērošanas kontrole;
- Darbības nepārtrauktības nodrošināšanas plāna regulāra testēšana;
- Bankas darbības un ārējās vides izmaiņu izvērtēšana, lai noteiktu to potenciālo ietekmi uz Banku un tās biznesa procesiem;
- Dažādu detalizācijas pakāpju pārskatu un informācijas par operacionālā riska pārvaldību, kā arī par noteikto procedūru, ierobežojumu un limitu neievērošanu, sniegšana Bankas vadībai.

Jaunu bankas produktu vai pakalpojumu un attiecīgu iekšējo normatīvo dokumentu izstrādes procesa kontrole, lai savlaicīgi un pilnīgi identificētu operacionālus riskus, noteiktu pieļaujamo operacionālo risku līmeni un pieņemtu lēmumu par to pārvaldību. Bankas procedūru ievērošanas kontrole jaunu produktu un pakalpojumu ieviešanas gaitā.

OPERACIONĀLĀ RISKĀ MAZINĀŠANAS PASĀKUMI

Ar operacionālo risku mazināšanas pasākumiem Banka saprot ar operacionālo risku pārvaldību saistītas darbības, kuru mērķis ir ierobežot un minimizēt risku. Banka atbilstoši noteiktajam pieņemamajam operacionālā riska līmenim nosaka adekvātus tā mazināšanas pasākumus. Operacionālā riska mazināšanai Banka var pielietot šādas metodes:

- Dažādu riska darījumu apjomu ierobežojumu (vienam darījumam, vienveidīgu darījumu kopumam u.c.). noteikšana;
- Funkciju, pilnvaru, pienākumu un atbildības sadale;
- Regulāra Bankas darbinieku apmācība, lai celtu to kvalifikāciju un nodrošinātu iekšējo normatīvo dokumentu prasību pārzināšanu, t.sk. lai apmācītu kā rīkoties ārkārtas situācijās;
- Nodrošināt, ka visi Bankas darbinieki ir informēti par to pienākumiem, pilnvarām un atbildību, pārzina informāciju, kas saistīta ar to amata pienākumu izpildi, un tiem pienākumu izpildei ir atbilstoša kvalifikācija un pietiekama pieredze;
- Iepazīstināt darbiniekus ar Bankas attīstības stratēģiju, darbības plānu katram gadam, korporatīvajām vērtībām, profesionālās rīcības un ētikas standartiem;
- Ieguldījumi datu apstrādes un informācijas drošības tehnoloģijās;

- Apdrošināšana, kuru pielieto gadījumos, kad riska notikuma, kuram ir zema iestāšanās varbūtība, iestāšanās gadījumā Bankai varētu rasties būtiski zaudējumi;
- Ārpakalpojumu saņemšana, kas ļauj mazināt riskus, ņemot vērā, ka ārpakalpojuma sniedzējiem ir lielākā pieredze konkrēto darbību veikšanā;
- Izstrādājot jaunus Bankas produktus un pakalpojumus, identificēt ar tiem saistītos riskus un novērtēt, vai tiks ievēroti atbilstības likumi, noteikumi un standarti;
- Nodrošināt darbiniekiem iespēju ziņot par iekšējās kontroles sistēmas trūkumiem, nelikumīgiem vai neētiskiem darījumiem, apejot Bankā noteikto pakļautību;
- Izstrādāt un periodiski aktualizēt darbības nepārtrauktības nodrošināšanas plānu visiem būtiskajiem biznesa procesiem, produktiem un sistēmām. Nodrošināt, ka visu līmeņu darbinieki, kuri ir iesaistīti darbības nepārtrauktības nodrošināšanā, ir iepazīstināti ar saviem pienākumiem un atbildību Bankas darbības nepārtrauktības nodrošināšanas plāna īstenošanā;

ZIŅOŠANAS SISTĒMAS PAR OPERACIONĀLO RISKU APRAKSTS

Saskaņā ar Operacionālā riska pārvaldības politikā noteikto regularitāti tiek sastādīti pārskati Bankas vadībai par operacionālā riska pārvaldību, veikto operacionālā riska novērtēšanu un stresa testēšanu.

Pārskatos par operacionālā riska pārvaldību iekļauj informāciju par Bankas darbībai piemītošajiem operacionāliem riskiem, to līmeni un tendencēm, operacionālo risku ietekmi uz Bankas kapitāla apmēru un pietiekamību, kā arī operacionālā riska notikumu datu bāzē reģistrēto operacionālā riska notikumu analīzi, kas ļauj Bankas vadībai savlaicīgi un pastāvīgi novērtēt operacionālos riskus, kas var ietekmēt Bankas spēju sasniegt tās mērķus un pieņemt adekvātus lēmumus par korektīvo pasākumu veikšanu.

Risku pārvalde nekavējoties informē Bankas valdi par būtisku operacionālo risku.

Bankas Valde vismaz vienu reizi gadā sniedz Padomei pārskatu par operacionālā riska pārvaldības sistēmas darbību, kas ļauj novērtēt tās efektivitāti.

Detalizēta kvantitatīvā informācija, ir sniegta auditētajā AS LTB Bank 2010. gada pārskatā, kas ir pieejams šajā pat Bankas interneta vietnē:

[http://www.ltbbank.com/files/LV/Financial Statements/fs_2010_lat.pdf](http://www.ltbbank.com/files/LV/Financial%20Statements/fs_2010_lat.pdf)

Tāpat minētā informācija par iepriekšējiem pārskata periodiem ir pieejama šajā pat Bankas interneta vietnē:

<http://www.ltbbank.com/lat/left/par-banku/finansu-raditaji>

Juridiskais risks

JURIDISKĀ RISKĀ DEFINĪCIJA

Juridiskais risks ir iespēja, ka Bankai var rasties zaudējumi vai Banka var nesaņemt ienākumus gadījumā, ja Bankas darījumiem ir neatbilstoša, nepilnīga vai kļūdaina juridiskā dokumentācija, kas nepietiekami paredz vai vispār nenosaka atbildības sadalījumu starp Banku un tās klientiem vai darījumu partneriem un strīdu atrisināšanas kārtību, kā arī gadījumos, ja darījumi netiek izpildīti saskaņā ar noslēgto līgumu nosacījumiem.

Juridiskais risks var rasties gadījumos, ja Banka vai tās klienti un Bankas partneri neievēro noslēgto līgumu noteikumus, ja juridiskā darba organizācija ir neefektīga, kas Bankas vadības un darbinieku darbības rezultātā var novest pie juridisko kļūdu rašanās, ja izstrādājot un ieviešot Bankā jaunus finanšu pakalpojumus, to sniegšanas noteikumus un tehnoloģijas netiek

pietiekoši izanalizēti juridiskie jautājumi, ja līgumslēdzējas puses atrodas un savstarpējie līgumi tiek slēgti, piemērojot dažādu valstu jurisdikcijas. Tas var rasties arī gadījumos, ja pastāv nepilnības tiesību sistēmā (nepietiekošs darījumu attiecību tiesiskais regulējums, pretrunas starp normatīvajiem aktiem) un šis trūkums nav novērsts ar pietiekamu līgumisko regulējumu kā rezultātā atsevišķus jautājumus nav iespējams atrisināt pārrunu ceļā, un Bankai jāvērsas tiesā to noregulēšanai.

Juridiskais risks ietver arī risku, ka bankas klienti/darījumu partneri/starpnieki u.c. ieinteresētās puses var iesniegt tiesā prasību pret banku, ja tie uzskata, ka banka ir pārkāpusi/nepietiekami ievērojusi to intereses.

JURIDISKĀ RISKĀ PĀRVALDĪBAS SISTĒMAS APRAKSTS

Banka ir noteikusi mērķi – veidot efektīvu risku pārvaldīšanas sistēmu, tai skaitā juridiskā riska pārvaldīšanai, lai nepieļautu (samazinātu) zaudējumu rašanos Bankai, vai tiesisku pienākumu uzlikšanu, vai sankciju piemērošanu, vai bankas reputācijas pasliktināšanos, un nodrošināt, lai Banka savā darbībā ievērotu Latvijas Republikas un tai saistošos starptautiskos normatīvo aktus, kā arī slēdzot darījumus un pildot līgumu saistības nodrošinātu Bankas, tās klientu un partneru likumisko interešu ievērošanu.

Juridiskā riska pārvaldīšana bankā tiek īstenota Operacionālā riska pārvaldības politikas ietvaros.

Darījuma attiecību pusēm pilnībā ievērojot Latvijas Republikas un saistošo starptautisko normatīvo aktu un Bankas iekšējo normatīvo dokumentu, kā arī noslēgto līgumu prasības ir iespējams izvairīties no Bankai bīstama juridiskā riska līmeņa rašanās.

Būtisks sistēmas elements ir efektīga juridiskā darba organizācija Bankā, pareiza pilnvaru un atbildības noteikšana juridisko apkalpošanu veicošo struktūrvienību darbiniekiem un pietiekamas un rezultatīvas sadarbības starp bankas struktūrvienībām un Juridisko pārvaldi nodrošināšana jaunu produktu un pakalpojumu un visa veida līgumu izstrādē un saskaņošanā.

JURIDISKĀ RISKĀ PĀRVALDĪBAS FUNKCIJAS STRUKTŪRA UN ORGANIZĀCIJA

Banka juridisko risku ir atzinusi kā operacionālā riska sastāvdaļu. Juridiskā riska pārvaldības un kontroles metodes, pienākumu un atbildības sadalījums pielīdzināms operacionālajam riskam noteiktajam.

Juridiskā pārvaldes mērķis ir nodrošināt Bankas juridiskā riska pārvaldību, t.sk. identificēšanu, novērtēšanu un kontroli. Vienlaikus juridiskā riska pārvaldībā ir iesaistīti arī Risku pārvaldes Metodikas daļas vadītājs un Klientu un finanšu monitoringa pārvaldes jurists, kā arī darījuma attiecību nodibināšanas un uzturēšanas procesā – arī Klientu un mārketinga pārvaldes menedžeri un visu pārējo klientu apkalpošanā iesaistīto bankas struktūrvienību vadītāji, kuru pienākums ir nodrošināt pietiekamas pārrunas ar klientiem un darījumu partneriem pirms līgumu noslēgšanas.

JURIDISKĀ RISKĀ MĒRĪŠANAS UN NOVĒRTĒŠANAS METODES

Banka identificē juridiskos riskus, lai noteiktu juridiskā riska kopējo riska līmeni, veic tā kvalitatīvu novērtēšanu un dokumentēšanu, kā arī nodrošina, ka pirms jaunu Bankas produktu ieviešanas un jaunas darbības sākšanas tiek identificēts ar šo darbību saistītais juridiskais risks un novērtēts, ka veicot šo darbību Banka ievēros Latvijas Republikas un tai saistošos starptautiskos normatīvo aktus. Banka atsevišķi neveido kapitāla prasību juridiskā riska segšanai.

Juridiskais risks netiek novērtēts atsevišķi, bet tiek vērtēts vismaz reizi gadā operacionālā riska novērtēšanas ietvaros, izmantojot ekspertu/pašnovērtētāju metodi. Juridiskā riska līmeni vērtē pēc četrus riska līmeņu skalas, kas ir izteikta punktos. Riska novērtēšanas rezultātā tiek

sniegti pārskati, kas ietver priekšlikumus juridiskā riska minimizēšanai un Bankas darbības uzlabošanai.

Novērtējot juridisko risku, Banka novērtē šādus kritērijus un rādītājus (un, ja iespējams – to dinamiku):

- Latvijas Republikas un tai saistošo starptautisko normatīvo aktu pārkāpumu skaits, tajā skaitā patērētāju tiesību pārkāpumi;
- darījumu juridiskās dokumentācijas pietiekamība, aktualitāte un kvalitāte, tajā skaitā, vai darījumiem ir detalizēta, precīza un skaidra juridiskā dokumentācija un vai ir skaidri noteikta strīdu atrisināšanas kārtība un atbildības sadalījums starp banku un tās klientiem/darījumu partneriem
- līgumu esamība, atbilstība un to nosacījumu ievērošana un izpildīšana, kļūdas līgumos, darījumu apstiprinājumu dokumentos;
- klientu un darījumu partneru sūdzību un pretenziju skaits;
- darbinieku informēšana par izmaiņām likumos un citos normatīvajos aktos un šo aktu prasību pārzināšana un pielietošana savā darbībā;
- izmaksu skaits un apmērs saskaņā ar tiesas un citu valsts (pašvaldību) institūciju nolēmumiem;
- tiesvedību skaits un prasības summas apmērs, kurās ir iesaistīta Banka kā viena no pusēm;
- Banku uzraugošo un regulējošo valsts institūciju (FKTK, ārvalstu uzraudzības iestāžu, nodokļu iestāžu u.c.) sankciju pret banku (dažādu sodu, prasību tiesā vai citu ietekmes mēru) piemērošana.

Juridiskais risks tiek uzskatīts par pieļaujamu, ja juridiskā riska lielums ir novērtēts kā zems vai pieņemams. Arī gadījumā, ja tas novērtēts, kā nozīmīgs, juridiskā riska līmenis tiek uzskatīts par pieļaujamu ar nosacījumu, ka tiek veikti pasākumi riska mazināšanai un ka tie tiek ieviesti noteiktajos termiņos (1-3 mēneši). Ja juridiskā riska lielums ir novērtēts kā ļoti augsts, tad šī riska līmenis tiek uzskatāms kā nepieļaujams (kritisks). Atkarībā no iegūtajiem novērtēšanas rezultātiem Banka, ja nepieciešams, veic juridiskā riska mazināšanas pasākumus.

JURIDISKĀ RISKĀ MAZINĀŠANAI IZMANTOTĀS METODES UN KONTROLE

Juridiskā riska mazināšanai Bankā tiek īstenota kā pasākumu komplekss, pielietojot šādas juridiskā riska mazināšanas metodes:

- pastāvīgs Latvijas Republikas un tai saistošo starptautisko normatīvo aktu izmaiņu monitorings, jauno ārējo normatīvo aktu ieviešanas uzraudzība un atbilstoša Bankas iekšējo normatīvo dokumentu aktualizācija;
- Bankas pakalpojumu un produktu standartizācija (tipveida līgumu izstrāde un apstiprināšana, pakalpojumu sniegšana);
- saskaņošanas (vīzēšanas) kārtības noteikšana gadījumos, ja Banka slēdz līgumus, kuri atšķiras no tipveida līgumiem;
- obligāta Juridiskās pārvaldes darbinieku piedalīšanās jaunu Bankas pakalpojumu un produktu izstrādē un ieviešanā
- sistemātiska Bankas darbinieku informēšana un apmācības veikšana par izmaiņām Latvijas Republikas un saistošos starptautiskos normatīvos aktos;

- Juridiskās pārvaldes un citu Bankas darbinieku kvalifikācijas celšana.

Jaunu pakalpojumu un produktu izstrādes un ieviešanas gaitā Bankā tiek kontrolēta attiecīgo procedūru ieviešana, identificējot ar šo darbību saistīto juridisko risku un novērtējot, vai veicot šo darbību tiks ievērotas Latvijas Republikas normatīvo aktu un saistošo starptautisko dokumentu prasības.

Juridiskā pārvaldes darbinieki konsultē un sniedz atbalstu Bankas darbiniekiem par Latvijas Republikas un tai saistošo starptautisko normatīvo aktu prasībām, Bankas iekšējiem normatīvajiem dokumentiem, to izstrādi, pilnveidošanu, vienotu un efektīvu piemērošanu un izpildi.

ZIŅOŠANAS SISTĒMAS PAR JURIDISKO RISKU APRAKSTS

Saskaņā ar Bankas iekšējos normatīvos dokumentos noteikto regularitāti tiek sastādīti pārskati Bankas valdei par operacionālajiem riskiem, iekļaujot tajos arī informāciju par juridiskā riska pārvaldību, problēmām, veiktajiem pasākumiem un tiek sniegti priekšlikumi par vēlamajiem pasākumiem konstatēto problēmu novēršanai, kā arī tiek sniegti ziņojumi Bankas vadībai par risku mazināšanas pasākumu efektivitāti.

Banka ir noteikusi sniedzamās informācijas apjomu un regularitāti Bankas Vadības informācijas sistēmā.

Bankas Valde, sniedzot ikgadējo pārskatu Padomei, iekļauj tajā informāciju par juridisko risku, kas ļauj Padomei izvērtēt juridiskā riska pārvaldīšanas efektivitāti.

Informācijas tehnoloģiju risks

INFORMĀCIJAS TEHNOLOĢIJU RISKA DEFINĪCIJA

Informācijas tehnoloģiju risks ir iespēja Bankai ciest zaudējumus vai nesaņemt ienākumus gadījumā, ja ir neapmierinošas informācijas tehnoloģijas vai tiek neatbilstoši, nepietiekami apstrādāta informācija un netiek nodrošināta informācijas resursu un sistēmu drošība, t.sk. konfidencialitāte, integritāte un pieejamība.

INFORMĀCIJAS TEHNOLOĢIJU RISKA PĀRVALDĪBAS STRATĒĢIJA UN POLITIKA

Bankas stratēģiskais mērķis ir nodrošināt Bankas biznesa vajadzībām atbilstošu IT riska līmeni, kā arī atbilstību starptautiskajiem standartiem informācijas sistēmu drošības pārvaldības jomā, lai saglabātu stabilitāti attiecībās ar klientiem, sadarbības partneriem un sniegtu kvalitatīvus finanšu pakalpojumus klientiem.

Banka regulāri novērtē un nosaka pieļaujamo IT riska līmeni un nodrošina šī riska līmeņa minimizēšanu, nosakot veicamos riska mazināšanas pasākumus un priekšlikumus darbības uzlabošanai.

Bankā ir izstrādāta un apstiprināta Informācijas sistēmu drošības pārvaldības politika, kuras mērķis – ar vienotu un strukturētu informācijas sistēmu drošības pārvaldības pieeju nodrošināt bankas informācijas sistēmu resursu drošību, t.sk. konfidencialitāti, integritāti un pieejamību, kā arī informācijas tehnoloģiju riska pārvaldību.

Šī politika nosaka IT riska pārvaldības procesu kopumā (t.i. Banka konsolidē savu darbību un IT risku pārvalda iekļaujot filiāles), Bankas vadības un struktūrvienību uzdevumus un IT riska pārvaldībā, IT riska pārvaldīšanas pamatprincipus, riska identificēšanu, novērtēšanu, pārvaldīšanu, kontroli, riska mazināšanas pasākumus, darbinieku apmācību, kā arī pārskatu un informācijas sniegšanas kārtību.

Atbilstoši Informācijas sistēmu drošības pārvaldības politikas prasībām ir izstrādāti un regulāri tiek aktualizēti IT riska pārvaldības nodrošināšanai nepieciešamie iekšējie normatīvie dokumenti.

IT riska pārvaldība Bankā notiek saskaņā ar Valdē apstiprinātajiem gada darba plāniem par veicamiem pasākumiem. Banka pārskata un pilnveido IT riska pārvaldības sistēmu atbilstoši izmaiņām Bankas darbībā un tās darbību ietekmējošos ārējos apstākļos.

INFORMĀCIJAS TEHNOLOĢIJU RISKA PĀRVALDĪBAS FUNKCIJAS STRUKTŪRA UN ORGANIZĀCIJA

Valde nosaka vienu tās locekli, kura atbildībā ir IT riska kontroles funkcija un Informācijas sistēmu drošības pārvaldības politikas īstenošana un kurš nodrošina un pārrauga Politikas prasību izpildi Bankā.

Bankā ir izveidota struktūrvienība, kuras darbības galvenais mērķis ir nodrošināt IT riska pārvaldību, t.sk. identificēšanu, novērtēšanu un kontroli.

Banka ir norīkojusi darbinieku, kurš kopumā ir atbildīgs par IT riska pārvaldīšanu un kurš nodrošina kontroli par IT riska pārvaldīšanu, savukārt Bankas struktūrvienību darbinieki ir atbildīgi, ka savu amata pienākumu veikšanā tie ievēro informācijas sistēmu darbību reglamentējošos normatīvos dokumentus.

INFORMĀCIJAS TEHNOLOĢIJU RISKA MĒRĪŠANAS UN NOVĒRTĒŠANAS METODES

IT riska novērtēšanai atsevišķām Bankas informācijas sistēmām, kā arī IT riska kopējā līmeņa noteikšanai, Bankā ir izstrādāta IT riska novērtēšanas metodika, saskaņā ar kuru regulāri tiek novērtēts IT riska līmenis un sniegti pārskati, kas ietver priekšlikumus darbības uzlabošanai.

IT riska novērtēšana vismaz reizi gadā tiek veikta visām Bankas informācijas sistēmām. IT risku novērtē kvalitatīvi, izmantojot ekspertu metodi. IT riska līmeni vērtē pēc četru riska līmeņu skalas, kas ir izteikta punktos. IT riska novērtēšanai Bankā ir noteikti četri riska līmeņi: zems, mērens, būtisks un ļoti augsts riska līmenis.

Ja IT riska lielums ir novērtēts kā zems vai mērens, tad IT riska līmenis ir uzskatāms kā pieļaujams. Ja IT riska lielums ir novērtēts kā būtisks vai ļoti augsts, tad šī riska līmenis ir uzskatāms kā nepieļaujams (kritisks).

Atkarībā no iegūtajiem novērtēšanas rezultātiem Banka, ja nepieciešams, veic IT riska mazināšanas pasākumus (piemēram, informācijas sistēmu funkciju pilnveidošana vai aparatūras nomaiņa, normatīvo dokumentu bāzes pilnveidošana, darbinieku apmācības utt.).

INFORMĀCIJAS TEHNOLOĢIJU RISKA MAZINĀŠANAI IZMANTOTĀS METODES UN KONTROLE

Banka periodiski veic informācijas tehnoloģiju riska novērtēšanu, lai atklātu un klasificētu riskus un galvenos risku rašanās faktoros (apdraudējumus), kas var ietekmēt Bankas informācijas sistēmu resursu pieejamību, integritāti un konfidencialitāti.

Saskaņā ar risku analīzes rezultātiem tiek izstrādāts risku samazināšanas līdž pieņemamajam līmenim vai to novēršanai nepieciešamo pasākumu plāns.

Izvēloties nepieciešamos pasākumus riska līmeņa mazināšanai, Banka pielieto informācijas resursu drošības nodrošināšanas izmaksu samērojamības principu.

Banka veic informācijas sistēmu veiktspējas analīzi, modelējot sistēmu maksimālo noslodzi. Banka izmantoja scenāriju metodi, izstrādājot Bankas darbības nepārtrauktības nodrošināšanas plānu. Plānā ir detalizēti aprakstīti pasākumi, kas jāveic Bankas funkciju atjaunošanai risku īstenošanās gadījumā. Plāns tiek regulāri papildināts un aktualizēts.

Informācijas tehnoloģiju riska kontrole Bankā tiek īstenota kā sistēmisks pasākumu kopums, pielietojot šādas riska kontroles procedūras:

- biznesa procesu atjaunošanas procedūras;
- informācija sistēmu izstrādes un iegādes procedūras;
- uzturēšanas (izmaiņu un kontroles) procedūras;
- fiziskās un loģiskās pieejas drošības kontroli.

ZIŅOŠANAS SISTĒMAS PAR INFORMĀCIJAS TEHNOLOĢIJU RISKU APRAKSTS

Saskaņā ar Informācijas sistēmu drošības pārvaldības politikā noteikto regularitāti tiek sastādīti pārskati Bankas vadībai par IT riska pārvaldību, problēmām, veiktajiem pasākumiem un tiek sniegti priekšlikumi par nepieciešamajiem pasākumiem konstatēto problēmu novēršanai.

Banka ir noteikusi par IT risku sniedzamās informācijas apjomu un regularitāti Bankas Vadības informācijas sistēmā.

Par Informācijas sistēmu drošības pārvaldības politikā un citos Bankas normatīvajos dokumentos noteikto nosacījumu pārkāpumiem, Galvenais darbinieks, kas veic IT riska pārvaldību patstāvīgi vai sadarbībā ar darbības atbilstības kontroles struktūrvienību vadītājiem, nekavējoties ziņo Bankas valdei.

Bankas valde vismaz reizi gadā sniedz pārskatu Padomei par IT risku, iekļaujot pārskatā informāciju, kas ļauj Padomei izvērtēt IT riska pārvaldīšanas efektivitāti.

Darbības atbilstības risks

DARBĪBAS ATBILSTĪBAS RISKĀ DEFINĪCIJA

Darbības atbilstības risks ir iespēja, ka Bankai var rasties zaudējumi vai pret to var tikt piemērotas sankcijas, vai var pasliktināties tās reputācija, vai var tikt apdraudēta bankas turpmākā darbība, ja banka neievēro vai pārkāpj bankas darbību regulējošos likumus un citus normatīvos aktus, ar bankas darbību saistītos pašregulējošo institūciju noteiktos standartus, profesionālās rīcības un ētikas kodeksus un citus ar bankas darbību saistītus labākās prakses standartus (tālāk tekstā – atbilstības likumi, noteikumi un standarti).

DARBĪBAS ATBILSTĪBAS RISKĀ PĀRVALDĪBAS STRATĒGIJA UN POLITIKA

Banka ir noteikusi mērķi – veidot efektīvu darbības atbilstības riska pārvaldības sistēmu, lai nepieļautu zaudējumu rašanos vai tiesisku pienākumu uzlikšanu, vai sankciju piemērošanu, vai bankas reputācijas pasliktināšanos, un nodrošināt, lai atbilstības likumi, noteikumi un standarti bankas darbībā tiktu ievēroti.

Banka regulāri novērtē un nosaka pieļaujamo darbības atbilstības riska līmeni un nodrošina šī riska līmeņa minimizēšanu, nosakot veicamos riska mazināšanas pasākumus un priekšlikumus darbības uzlabošanai.

Bankā ir izstrādāta un apstiprināta Darbības atbilstības riska pārvaldības politika, kuras mērķis ir mērķis ir izveidot darbības atbilstības riska efektīvu pārvaldīšanas sistēmu, lai nepieļautu zaudējumu rašanos vai tiesisku pienākumu uzlikšanu, vai sankciju piemērošanu, vai bankas reputācijas pasliktināšanos, un nodrošināt, lai atbilstības likumi, noteikumi un standarti bankas darbībā tiktu ievēroti.

Šī politika nosaka darbības atbilstības riska pārvaldības procesu kopumā (t.i. Banka konsolidē savu darbību un darbības atbilstības risku pārvalda iekļaujot filiāles), Bankas vadības un struktūrvienību uzdevumus un atbildību darbības atbilstības riska pārvaldībā, darbības

atbilstības riska pārvaldīšanas pamatprincipus, riska identificēšanu, novērtēšanu, pārvaldīšanu, kontroli, riska mazināšanas pasākumus, darbinieku apmācību, kā arī pārskatu un informācijas sniegšanas kārtību.

Atbilstoši Darbības atbilstības riska pārvaldības politikas prasībām ir izstrādāti un regulāri tiek aktualizēti darbības atbilstības riska pārvaldības nodrošināšanai nepieciešamie iekšējie normatīvie dokumenti.

Darbības atbilstības riska pārvaldība Bankā notiek saskaņā ar Valdē apstiprinātajiem gada darba plāniem par veicamiem pasākumiem darbības atbilstības riska pārvaldībā: darbības atbilstības riska pārvaldības sistēmas pārskatīšana un pilnveidošana atbilstoši izmaiņām Bankas darbībā un tās darbību ietekmējošos ārējos apstākļos, t.sk Darbības atbilstības riska pārvaldības politikas, procedūru un risku mazināšanas pasākumu izstrāde, regulāra pārskatīšana un kontrole.

DARBĪBAS ATBILSTĪBAS RISKA PĀRVALDĪBAS FUNKCIJAS STRUKTŪRA UN ORGANIZĀCIJA

Valde nosaka vienu tās locekli, kura atbildībā ir darbības atbilstības kontroles funkcija un Darbības atbilstības riska pārvaldības politikas īstenošanu un kurš nodrošina un pārrauga Darbības atbilstības riska pārvaldības politikas prasību izpildi Bankā.

Bankā ir izveidota struktūrvienība, kuras darbības galvenais mērķis ir nodrošināt Bankas darbības atbilstības riska pārvaldību, t.sk. identificēšanu, novērtēšanu un kontroli, vienlaicīgi darbības atbilstības kontroles funkcijas veikšana ir organizēta, uzticot daļu no kopējām funkcijām vairākām citām struktūrvienībām.

Banka ir norīkojusi darbinieku, kurš kopumā ir atbildīgs par darbības atbilstības riska pārvaldīšanu un kurš nodrošina neatkarīgu kontroli par darbības atbilstības riska pārvaldīšanu, savukārt Bankas struktūrvienību darbinieki ir atbildīgi, ka savu amata pienākumu veikšanā tie ievēro atbilstības likumus, noteikumus un standartus.

DARBĪBAS ATBILSTĪBAS RISKA MĒRĪŠANAS UN NOVĒRTĒŠANAS METODES

Banka identificē darbības atbilstības riskus, lai noteiktu darbības atbilstības riska kopējo riska līmeni, veic tā kvalitatīvu novērtēšanu un dokumentēšanu, kā arī nodrošina, ka pirms jaunu Bankas produktu ieviešanas un jaunas darbības sākšanas tiek identificēts ar šo darbību saistītais darbības atbilstības risks un novērtēts, ka veicot šo darbību Banka ievēros atbilstības likumus, noteikumus un standartus.

Darbības atbilstības riska novērtēšanai, kā arī darbības atbilstības riska kopējā līmeņa noteikšanai, Bankā izstrādāta Darbības atbilstības riska novērtēšanas metodika, saskaņā ar kuru regulāri tiek novērtēts darbības atbilstības riska līmenis un sniegti pārskati, kas ietver priekšlikumus darbības uzlabošanai.

Darbības atbilstības riska novērtēšana vismaz reizi gadā tiek veikta visām Bankas darbības jomām un darbības veidiem. Darbības atbilstības risku novērtē kvalitatīvi un darbības atbilstības riska novērtēšanai izmanto ekspertu/pašnovērtētāju metodi. Darbības atbilstības riska līmeni vērtē pēc četru riska līmeņu skalas, kas ir izteikta punktos. Riska novērtēšanai Bankā ir noteikti četri riska līmeņi: zems riska līmenis, mērens riska līmenis, būtisks riska līmenis un ļoti augsts riska līmenis.

Ja darbības atbilstības riska lielums ir novērtēts kā zems, mērens vai būtisks, tad darbības atbilstības riska līmenis tiek uzskatāms kā pieļaujams. Ja darbības atbilstības riska lielums ir novērtēts kā ļoti augsts, tad šī riska līmenis tiek uzskatāms kā nepieļaujams (kritisks).

Atkarībā no iegūtajiem novērtēšanas rezultātiem Banka, ja nepieciešams veic darbības atbilstības riska mazināšanas pasākumus (piemēram, normatīvo dokumentu bāzes pilnveidošana, kontroles pastiprināšana (neplānotas pārbaudes), darbinieku apmācības utt.).

DARBĪBAS ATBILSTĪBAS RISKA MAZINĀŠANAI IZMANTOTĀS METODES UN KONTROLE

Banka kontrolē, lai tiktu ievērotas darbības atbilstības riska pārvaldības politiku un ar tā pārvaldību saistīto iekšējo normatīvo dokumentu prasības.

Darbības atbilstības riska kontrole Bankā tiek īstenota kā sistemātisks pasākumu komplekss, pielietojot šādas riska kontroles procedūras:

- jaunu produktu izstrādes gaitā kontrolē jaunu produktu un pakalpojumu procedūru ieviešanu, savlaicīgi un pilnīgi identificē ar šo darbību saistīto darbības atbilstības risku un novērtē, vai veicot šo darbību tiks ievēroti atbilstības likumi, noteikumi un standarti,
- sastāda un apstiprina darba plānu, kurā atspoguļo pārskatā gadā veicamās darbības atbilstības riska pārvaldīšanas jomā, kā arī iekļauj veicamos pasākumus darbības atbilstības riska kontrolei,
- nosaka pārskatu sniegšanas un informācijas apmaiņas kārtību, tai skaitā kādu informāciju, kam un cik bieži ir pienākums sniegt un saņemt.

Banka nodrošina darbības atbilstības risku mazināšanas pasākumu īstenošanu, piemēram, veic normatīvo dokumentu bāzes pilnveidošanu, kontroles pastiprināšanu, darbinieku apmācības u.c. Galvenais darbinieks, kas veic darbības atbilstības riska pārvaldīšanu, organizē darbības atbilstības risku mazināšanas pasākumu pārraudzību, nekavējoties reaģē uz jebkuriem konstatētajiem darbības atbilstības pārkāpumiem, izstrādā un dokumentē priekšlikumus konstatēto trūkumu novēršanai nepieciešamības gadījumā piesaista Juridiskās pārvaldes juristus, vai iekšējos auditorus, vai citus Bankas darbiniekus un sniedz ziņojumu Bankas vadībai par risku mazināšanas pasākumu efektivitāti.

Banka organizē darbinieku apmācības par darbības atbilstības risku un tā problemātiku, konsultē un sniedz atbalstu Bankas darbiniekiem par darbības atbilstību regulējošām normatīvām prasībām, Bankas iekšējiem normatīvajiem dokumentiem, to izstrādi, pilnveidošanu, vienotu un efektīvu piemērošanu un izpildi.

ZIŅOŠANAS SISTĒMAS PAR DARBĪBAS ATBILSTĪBAS RISKU APRAKSTS

Saskaņā ar Darbības atbilstības riska pārvaldības politikā noteikto regularitāti tiek sastādīti pārskati Bankas valdei par darbības atbilstības riska pārvaldību, problēmām, veiktajiem pasākumiem un tiek sniegti priekšlikumi par vēlamajiem pasākumiem konstatēto problēmu novēršanai.

Banka ir noteikusi sniedzamās informācijas apjomu un regularitāti Bankas Vadības informācijas sistēmā.

Par darbības atbilstības riska pārvaldīšanas politikas un citos Bankas normatīvajos dokumentos noteikto nosacījumu pārkāpumiem, Galvenais darbinieks, kas veic darbības atbilstības riska pārvaldīšanu patstāvīgi vai sadarbībā ar darbības atbilstības kontroles struktūrvienību vadītājiem, nekavējoties ziņo Bankas valdei.

Bankas valde vismaz reizi gadā sniedz pārskatu Padomei par darbības atbilstības risku, iekļaujot pārskatā informāciju, kas ļauj Padomei izvērtēt darbības atbilstības riska pārvaldīšanas efektivitāti.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risks

RISKA DEFINĪCIJA

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risks (turpmāk tekstā – **ML/TF risks**) ir risks, kad Bankas darbības atbilstība noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu regulējošo normatīvo aktu prasībām ir nepietiekama vai

Banka ar klientu vai sadarbības partneru starpniecību var tikt iesaistīta noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijā un/vai terorisma finansēšanā.

ML/TF RISKĀ PĀRVALDĪBAS STRATĒGIJA UN POLITIKA

Bankas stratēģiskais mērķis noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā ir saglabāt Bankas labo reputāciju un stabilitāti attiecībā ar klientiem, sadarbības partneriem un sabiedrībā kopumā, sadarboties un sniegt finanšu pakalpojumus uzticamiem klientiem un sadarbības partneriem, kuru darbība Bankai ir saprotama, lai pēc iespējas novērstu Bankas iesaistīšanu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijā un terorisma finansēšanā un nepieļautu zaudējumu rašanos, kas saistīta ar strauju labticīgo klientu un sadarbības partneru uzticības zudumu.

Banka regulāri novērtē un nosaka pieļaujamo darbības atbilstības riska līmeni noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā un nodrošina šī riska līmeņa minimizēšanu, nosakot veicamos riska mazināšanas pasākumus un priekšlikumus darbības uzlabošanai.

Bankā ir izstrādāta un apstiprināta Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas politika, kuras mērķis ir izveidot un uzturēt Bankā efektīvu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas iekšējās kontroles sistēmu, lai nepieļautu Bankas iesaistīšanu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijā un terorisma finansēšanā. Politika nosaka Bankas stratēģiju, Bankas vadības un struktūrvienību uzdevumus un atbildību noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska pārvaldībā, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas iekšējās kontroles sistēmas pamatprincipus un to veidojošos pamatelementus un pasākumus, tajā skaitā riska novērtēšanas un kontroles procesu, riska mazināšanas pasākumus, kā arī darbinieku apmācību, pārskatu un informācijas sniegšanas kārtību.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas iekšējās kontroles sistēmas un tās pasākumu reglamentēšanai, kā arī atbilstoši Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas politikas prasībām, Bankā ir izstrādāti un regulāri tiek aktualizēti nepieciešamie iekšējie normatīvie dokumenti.

ML/TF RISKĀ PĀRVALDĪBAS FUNKCIJAS STRUKTŪRA UN ORGANIZĀCIJA

Valde ir noteikusi vienu tās locekli, kurš atbild Bankā par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jautājumiem kopumā un pārrauga Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas politikas īstenošanu.

Bankā ir izveidota struktūrvienība, kas ir tieši atbildīga par Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma, MK Noteikumu un FKTK Noteikumu prasību ievērošanu un Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas politikas izpildi un ir tiesīga pieņemt lēmumus. Tās galvenais mērķis ir nodrošināt un kontrolēt Bankas darbību, lai tiktu ievēroti atbilstības likumi, noteikumi un standarti, kas pieņemti un apstiprināti noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā un nepieļautu Bankas izmantošanu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanā un teroristu finansēšanā.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas politiku ievēro visi Bankas darbinieki, tajā skaitā Bankas ārvalsts filiāles darbinieki un Bankas pilnvarotie pārstāvji, kas iesaistīti klientu un sadarbības partneru apkalpošanā vai tās nodrošināšanā.

ML/TF RISKĀ MĒRĪŠANAS UN NOVĒRTĒŠANAS METODES

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska mazināšanai Banka ir noteikusi personu loku, ar kuriem Banka neuzsāk sadarbību vai pārtrauc to, t.i., tādas personas, kuras ar savu reputāciju vai darbību var kaitēt Bankas reputācijai.

Viena no noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska novērtēšanas sastāvdaļām ir klienta ML/TF riska noteikšana, ko Banka veic nodibinot darījuma attiecības ar klientu un darījumu attiecību laikā.

Nodibinot darījuma attiecības ar klientu, tiek veikta uz ML/TF riska novērtējumu balstīta klienta sākotnējā izpēte, izvērtējot šādas riska kategorijas: klienta rezidences (reģistrācijas) valsts risks, klienta juridiskās formas risks, klienta komercdarbības risks un klienta izmantoto pakalpojumu risks.

Banka iekšējos normatīvos dokumentos nosaka katrai riska kategorijai atbilstošās riska pazīmes, kas ļauj Bankai izvērtēt klienta sākotnējo ML/TF risku.

Vismaz reizi gadā Banka veic darbības atbilstības riska novērtējumu visam noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas iekšējās kontroles pasākumu kopumam ar mērķi noteikt piemērošo darbības atbilstības riska līmeni, kā arī noteikt cik lielā mērā Bankas iekšējie normatīvie dokumenti un procesi, kas nosaka Bankas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas iekšējo kontroles sistēmu Bankā, atbilst likumiem, noteikumiem un standartiem.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku novērtē arī kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesa ietvaros.

ML/TF RISKĀ MAZINĀŠANAI IZMANTOTĀS METODES UN KONTROLE

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska samazināšanas nolūkā Bankā ir izveidota un dokumentēta noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas iekšējā kontroles sistēma, kas ietver uz Noziedzīgi iegūt līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma, MK Noteikumu, FKTK Noteikumu un citu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu regulējošo normatīvo aktu prasību izpildes nodrošināšanu vērsta darbības un pasākumus, tajā skaitā riska novērtēšanas, kontroles un riska mazināšanas pasākumus, paredzot tam atbilstošus resursus.

Bankas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas iekšējā kontroles sistēma ietver sevī šādu pasākumu kopumu:

- klientu identifikācija;
- klienta ML/TF riska novērtējums;
- klienta patiesā labuma guvēja noskaidrošana un sākotnējā izpēte;
- klientu darījumu uzraudzība un padziļināta izpēte;
- neparastu un aizdomīgu darījumu atklāšana un ziņošana Kontroles dienestam;
- atturēšanās no aizdomīgu darījumu veikšanas;
- darījumu apturēšanu klienta kontā pamatojoties uz Kontroles dienesta izdoto rīkojumu;
- darījuma attiecību ar klientu izbeigšana vienpusējā kārtā;
- klientu identifikācijas, izpētes un klientu darījumu uzraudzības gaitā iegūto datu un dokumentu, veikto izpētes rezultātu un sniegto ziņojumu glabāšana;
- Bankas darbinieku apmācība.

Sadarbojoties ar klientiem, Banka pielieto uz risku novērtējumu balstītu klientu izpētes metodi, lai pēc iespējas nepieļautu sadarbību ar personām, kas iesaistītas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijā un terorisma finansēšanā.

Banka nedibina darījuma attiecības ar klientu, pirms klients nav identificēts un nav noskaidrots patiesais labuma guvējs saskaņā ar normatīvo aktu un Bankas iekšējo normatīvo dokumentu prasībām. Banka neatver personām anonīmus kontus.

Banka veic mērķtiecīgus, samērīgus un lietderīgus pasākumus, lai pārliecinātos par to, ka tās rīcībā ir pietiekama informācija par klientu, patieso labuma guvēju, finanšu līdzekļu legālo izcelsmi kontā, un lai uzraudzītu savu klientu veiktos darījumus, kā arī pārliecinātos par šo darījumu atbilstību klienta saimnieciskās vai personiskās darbības specifikai.

Svarīgs riska mazināšanas pasākums ir Banka darbinieku apmācība noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā. Bankas darbiniekiem regulāri tiek nodrošinātas apmācības par klientu izpēti, neparastu un aizdomīgu darījumu konstatēšanas un ziņošanas kārtību un citām Bankas iekšējo normatīvo dokumentu prasībām šajā jomā, kā arī informēti par aktualitātēm Latvijas Republikas normatīvajos aktos, starptautiskajos dokumentos un jaunumiem labākās prakses standartos.

ZIŅOŠANAS SISTĒMAS PAR ML/TF RISKU APRAKSTS

Atbildīgā struktūrvienība reizi ceturksnī Bankas valdei sniedz pārskatu par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas iekšējās kontroles sistēmas darbību, par darbības atbilstības risku un konstatētajām problēmām, vēlamajiem un veiktajiem pasākumiem šo problēmu novēršanai, kā arī par izmaiņām atbilstības likumos, noteikumos un standartos.

Bankas valde reizi gadā sniedz Padomei pārskatu par iekšējās kontroles sistēmas darbību, izvērtējot tās efektivitāti.

Bankā ir noteikts noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā sniedzamās informācijas apjoms un regularitāte Bankas Vadības informācijas sistēmā.

Reputācijas risks

REPUTĀCIJAS RISKĀ DEFINĪCIJA

Reputācijas risks – risks, ka Bankas klientiem, darījumu partneriem, akcionāriem, uzraudzības iestādēm un citām Bankas darbībā ieinteresētām personām var izveidoties negatīvs viedoklis par Banku un tas var negatīvi ietekmēt Bankas spēju uzturēt esošās vai izveidot jaunas darījumu attiecības ar tās klientiem un citiem darījumu partneriem, kā arī negatīvi ietekmēt Bankas finansējuma pieejamību. Reputācijas riska īstenošanas rezultātā var palielināties citi bankas darbībai piemītošie riski (kredītrisks, likviditātes risks, tirgus riski u.c.), un tas var negatīvi ietekmēt Bankas peļņu, kapitāla apmēru un likviditāti.

REPUTĀCIJAS RISKĀ PĀRVALDĪBAS SISTĒMAS APRAKSTS

Reputācijas risks bankā tiek pārvaldīts Risku vadības politikas ietvaros. Reputācijas riska pārvaldība ietver labas reputācijas radīšanu un uzturēšanu (aizsargāšanu) gan normālos Bankas darbības apstākļos, gan krīzes situācijā.

Saskaņā ar Risku vadības politiku Bankas stratēģiskais mērķis ir nodrošināt atbilstošu līdzsvaru starp riskiem, kurus Banka uzņemas, un peļņu, lai līdz minimumam samazinātu risku potenciālo negatīvo ietekmi uz Bankas finanšu stāvokli un darbību.

Bankā ir izstrādāta un apstiprināta Reputācijas riska novērtēšanas metodika, kura nosaka kritērijus, kuri tiek pielietoti reputācijas riska līmeņa novērtēšanai, kā arī nosaka reputācijas riska novērtēšanas kārtību.

Risku vadības sistēma ir integrēta Bankas iekšējās kontroles sistēmā un vērsta uz efektīvu risku pārvaldību. Banka veic risku vadības sistēmas regulāru pārskatīšanu un pilnveidošanu atbilstoši pārmaiņām Bankas darbībā un to ietekmējošajos ārējos apstākļos.

Reputācijas risku Bankā pārvalda Mārketinga daļa.

REPUTĀCIJAS RISKA MĒRĪŠANAS UN NOVĒRTĒŠANAS METODES

Reputācijas riska novērtēšanai Bankā ir izstrādāta reputācijas riska novērtēšanas metodika, saskaņā ar kuru Bankā tiek novērtēts reputācijas riska līmenis un sniegts pārskats Bankas vadībai. Bankas Valde izskata pārskatu par veikto reputācijas riska novērtēšanu un nosaka veicamos reputācijas riska mazināšanas pasākumus, ja tādi ir nepieciešami. Reputācijas riska novērtēšanai Banka izmanto ekspertu metodi.

Reputācijas riska līmenis ir tieši saistīts ar operacionālā riska līmeņa, darbības atbilstības riska līmeņa, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas riska līmeņa pakāpi, tāpēc reputācijas riska līmeni nosaka atkarībā no šo risku pēdējiem novērtēšanas rezultātiem. Reputācijas riska līmenis nevar būt zemākas pakāpes par iepriekš minēto risku novērtējuma līmeņa augstāko novērtējumu.

Reputācijas riska novērtēšanai izmanto arī šādus kritērijus:

- Bankas finanšu stāvokļa izmaiņas.
- Gadījumu, kad klientiem nav bijuši pieejami Bankas pakalpojumi skaits. Eksperti izvērtē Bankā reģistrētus notikumus par pakalpojumu nepieejamību klientiem.
- Grāmatvedības uzskaites kļūdu un labojumu skaits.

Reputācijas riska novērtēšanai Bankā ir noteikti četri riska līmeņi: zems, mērens, būtisks un ļoti augsts riska līmenis. Ja reputācijas riska lielums ir novērtēts kā zems vai mērens, tad reputācijas riska līmenis ir uzskatāms kā pieļaujams. Ja reputācijas riska lielums ir novērtēts kā būtisks vai ļoti augsts, tad šī riska līmenis ir uzskatāms kā nepieļaujams.

Atkarībā no iegūtajiem novērtēšanas rezultātiem Banka, ja nepieciešams, veic reputācijas riska mazināšanas pasākumus.

REPUTĀCIJAS RISKA MAZINĀŠANAI IZMANTOTĀS METODES UN KONTROLE

Saskaņā ar Risku vadības politiku, Banka veic reputācijas riska uzraudzību ar mērķi mazināt Bankas reputācijas risku kopumā un novērst iespējamus zaudējumus, kas ietver:

1. Reputācijas riska un tā realizēšanās iespēju analīzi (veicot reputācijas riska novērtēšanu saskaņā ar Bankā apstiprināto reputācijas riska novērtēšanas metodiku);
2. Informācijas kontroli masu saziņas līdzekļos. Bankā ir iedibināta prakse, kad:
  - Klientu un mārketinga pārvaldes Mārketinga daļa pastāvīgi veic informācijas par Banku un Bankas lielākiem klientiem caurskati masu saziņas līdzekļos;
  - Uzsākot darījuma attiecības ar klientu, Bankas atbildīgie darbinieki veic klienta izpēti, kuras ietvaros pārlicinās par jebkādu masu saziņas līdzekļos pieejamo informāciju par klientu, tā patieso labuma guvēju, saimniecisko darbību vai citu informāciju, kas var liecināt par klienta reputāciju;

3. Labas reputācijas uzturēšanai normālos darbības apstākļos Banka nosaka pastāvīgus darbības jomu, biznesa procesu, produktu un pakalpojumu uzlabojumus, tai skaitā iekšējo normatīvo dokumentu pārskatīšanas kārtību un periodiskumu.
4. Banka, izstrādājot procedūras un darbības plānus krīzes situāciju pārvaldīšanai, t.sk. identificē iespējamus notikumus, kas var radīt paaugstinātu reputācijas risku, apzina šādu notikumu cēloņus un iespējamās sekas, nosaka darbības, kas veicamas, lai aizsargātu reputāciju krīzes situācijā, nosaka komunikācijas ar sabiedrību krīzes situācijā kārtību.
5. Banka savā interneta vietnē sniedz informāciju par risku vadību un kapitāla pārvaldību un interešu konfliktu novēršanu.
6. Banka ir izstrādāts ētikas kodekss, kurā noteikti profesionālās rīcības un ētikas principi, normas un standarti, lai nodrošinātu, ka Bankas padomes locekļi, valdes locekļi, struktūrvienību vadītāji un citi darbinieki veic savus pienākumus ar vislielāko godprātību, savu amata pienākumu izpildē un lēmumu pieņemšanā ir objektīvi, ievēro atbilstības likumus, noteikumus un standartus, respektē informācijas par darījumu un klientu konfidencialitāti un komercnoslēpumu, un to rīcība un uzvedība atbilst augstiem ētikas standartiem, kā arī nosaka Bankas korporatīvās identitātes pamatvērtības un nodrošina potenciālo interešu konflikta situāciju savlaicīgu identificēšanu un pārvaldīšanu.

ZIŅOŠANAS SISTĒMAS PAR REPUTĀCIJAS RISKU APRAKSTS

Saskaņā ar Bankas normatīvajos dokumentos noteikto regularitāti tiek sastādīti pārskati Bankas vadībai par reputācijas riska pārvaldību, problēmām un veiktajiem pasākumiem konstatēto problēmu novēršanai.

Stratēģijas un biznesa risks

STRATĒGIJAS UN BIZNESA RISKĀ DEFINĪCIJA

Stratēģijas un biznesa risks ir risks, ka izmaiņas biznesa vidē un Bankas nespēja savlaicīgi reaģēt uz šīm izmaiņām, vai nepārdomāta/nepamatota Bankas ilgtermiņa darbības stratēģija, vai Bankas nespēja nodrošināt nepieciešamos resursus stratēģijas ieviešanai var negatīvi ietekmēt Bankas ienākumus/izdevumus un pašu kapitāla apmēru. Tā ir iespēja neiegūt daļu ienākumu, kā arī zaudēt klientu bāzi un tirgus daļu, samazināties attīstības tempam, nenasniegt stratēģiskos mērķa rādītājus, kas rodas nepareizu Bankas stratēģisko lēmumu vai neatbilstošu Bankas stratēģisko lēmumu izpildes rezultātā.

STRATĒGIJAS UN BIZNESA RISKĀ PĀRVALDĪBAS SISTĒMAS APRAKSTS

Stratēģijas un biznesa risks bankā tiek pārvaldīts Risku vadības politikas ietvaros.

Stratēģijas un biznesa riska pārvaldībai Bankā izveidota stratēģiskās plānošanas sistēma, kuras ietvaros Banka vismaz analizē, izvērtē un dokumentē dažādus Bankas iespējamus attīstības scenārijus atkarībā no dažādiem ārējo apstākļu attīstības scenārijiem, identificē tādu iespējamus notikumus un iespējamās izmaiņas tirgus nosacījumos, kurām var būt negatīva ietekme uz Bankas darbību un kuras var kavēt Bankas mērķu sasniegšanu, kā arī novērtē šādu notikumu vai izmaiņu tirgus nosacījumos ietekmi uz Bankas darbību.

Saskaņā ar Risku vadības politiku Bankas stratēģiskais mērķis ir nodrošināt atbilstošu līdzsvaru starp riskiem, kurus Banka uzņemas, un peļņu, lai līdz minimumam samazinātu risku potenciālo negatīvo ietekmi uz Bankas finanšu stāvokli un darbību.

Bankā ir izstrādāta un apstiprināta Stratēģijas un biznesa riska novērtēšanas metodika, kura nosaka kritērijus, kuri tiek pielietoti stratēģijas un biznesa riska līmeņa novērtēšanai, kā arī nosaka stratēģijas un biznesa riska novērtēšanas kārtību.

Risku vadības sistēma ir integrēta Bankas iekšējās kontroles sistēmā un vērsta uz efektīvu risku pārvaldību. Banka veic risku vadības sistēmas regulāru pārskatīšanu un pilnveidošanu atbilstoši pārmaiņām Bankas darbībā un to ietekmējošajos ārējos apstākļos.

Ar stratēģijas un biznesa riska pārvaldību saprot darbību kopumu, kuru mērķis ir uzlabot analīzes kvalitāti Bankas stratēģijas izstrādāšanas posmā un mazināt riskus, kas saistīti ar Bankas stratēģijas īstenošanu.

STRATĒGIJAS UN BIZNESA RISKĀ MĒRĪŠANAS UN NOVĒRTĒŠANAS METODES

Stratēģijas un biznesa riska novērtēšanai Bankā ir izstrādāta Stratēģijas un biznesa riska novērtēšanas metodika, saskaņā ar kuru Bankā tiek novērtēts stratēģijas un biznesa riska līmenis un sniegts pārskats Bankas vadībai. Bankas Valde izskata pārskatu par veikto stratēģijas un biznesa riska novērtēšanu un nosaka veicamos stratēģijas un biznesa riska mazināšanas pasākumus, ja tādi ir nepieciešami. Stratēģijas un biznesa riska novērtēšanai Banka izmanto ekspertu metodi.

Stratēģijas un biznesa riska novērtēšanas procesā, tiek vērtēts risks, ka var samazināties bankas ienākumi (vai rasties papildu izdevumi), jo:

- notiek neparedzētas izmaiņas biznesa vidē, kurā Banka darbojas;
- Banka nespēj savlaicīgi reaģēt uz izmaiņām biznesa vidē;
- tiek pieņemti nepārdomāti/nepamatoti lēmumi par Bankas turpmākajiem attīstības virzieniem;
- pieņemtie lēmumi netiek īstenoti dzīvē.

Stratēģijas un biznesa riska novērtēšanai Bankā ir noteikti četri riska līmeņi: zems, mērens, būtisks un ļoti augsts riska līmenis. Ja stratēģijas un biznesa riska lielums ir novērtēts kā zems vai mērens, tad stratēģijas un biznesa riska līmenis ir uzskatāms kā pieļaujams. Ja stratēģijas un biznesa riska lielums ir novērtēts kā būtisks vai ļoti augsts, tad šī riska līmenis ir uzskatāms kā nepieļaujams.

Atkarībā no iegūtajiem novērtēšanas rezultātiem Banka, ja nepieciešams, veic stratēģijas un biznesa riska mazināšanas pasākumus.

STRATĒGIJAS UN BIZNESA RISKĀ MAZINĀŠANAI IZMANTOTĀS METODES UN KONTROLE

Stratēģijas un biznesa riska pārvaldībai Banka izveido piemērotu stratēģiskās plānošanas sistēmu, kuras ietvaros Banka vismaz analizē, izvērtē un dokumentē dažādus Bankas iespējamus attīstības scenārijus atkarībā no dažādiem ārējo apstākļu attīstības scenārijiem, identificē tādus iespējamus notikumus un iespējamās izmaiņas tirgus nosacījumos, kurām var būt negatīva ietekme uz Bankas darbību un kuras var kavēt Bankas mērķu sasniegšanu, kā arī novērtē šādu notikumu vai izmaiņu tirgus nosacījumos ietekmi uz Bankas darbību

Stratēģijas un biznesa riska mazināšanas nolūkos Banka stratēģiskās plānošanas ietvaros izmanto šādas metodes:

- SWOT analīze un citas metodes, balstoties uz kurām tiek veidoti nepieciešamie stratēģiskie pasākumi, kas ļauj nodrošināt Bankas potenciāla efektīvu izmantošanu, maksimāli izmantot dažādu darbības jomu sinerģiju;
- scenāriju analīze un modelēšana, kas ļauj panākt līdzsvaru starp resursiem un augšanas tempiem;
- attīstības parametru izmaiņu jūtīguma analīzes gaitā iegūto kvantitatīvo rādītāju koriģēšana;

- rīcības plānu izstrādāšana, Bankas darbības vides neparedzētu izmaiņu gadījumos;
- Bankas tirgus pozīciju un stratēģisko mērķu sasniegšanas pakāpes regulārais monitorings;
- veicot pastāvīgu kontroli par Bankas darbības pašreizējo rādītāju atbilstību noteiktajiem Bankas plāniem un ja nepieciešams veicot attiecīgas korekcijas. Faktisko Bankas darbības rezultātu atbilstību plāniem kontrolē Bankas valde.

Stratēģijas un biznesa risku Banka mazina pastāvīgi kontrolējot Bankas darbības pašreizējo rādītāju atbilstību noteiktajiem Bankas plāniem un ja nepieciešams veicot attiecīgas korekcijas.

ZIŅOŠANAS SISTĒMAS PAR STRATĒĢIJAS UN BIZNESA RISKU APRAKSTS

Saskaņā ar Bankas normatīvajos dokumentos noteikto regularitāti tiek sastādīti pārskati Bankas vadībai par stratēģijas un biznesa riska pārvaldību, problēmām un veiktajiem pasākumiem konstatēto problēmu novēršanai, kā arī par finanšu plānu izpildi.

Kapitāla pārvaldība

Bankas stratēģiskais mērķis kapitāla pārvaldībā ir uzturēt tādu iekšējā kapitāla lielumu, kas veicinātu Bankas darbības stratēģisko mērķu sasniegšanu, tai skaitā:

- būtu pietiekams un optimāls Bankas biznesa nodrošināšanai un attīstībai kā biznesa apjoma, tā arī biznesa struktūras ziņā;
- nodrošinātu, ka Bankas iekšējais kapitāls apmēra, elementu un to īpatsvara ziņā ir pietiekams risku segšanai un kapitāla rezerves izveidošanai Bankas pašreizējai un plānotajai darbībai;
- nodrošinātu noteikto iekšējā kapitāla pietiekamības rādītāja minimālo mērķa vērtību;
- nodrošinātu atbilstību likumā noteiktā kapitāla prasībām.

Bankas vēlamais kapitāla līmenis ir iekšējais kapitāla pietiekamības rādītājs 8% (astoņi procenti) apmērā.

Bankā noteikts, ka iekšējais kapitāla pietiekamības rādītājs nedrīkst būt mazāks par 10% (desmit procenti).

Bankā ir apstiprināta Kapitāla pārvaldības politika, kurā noteikts kapitāla pārvaldības process kopumā (t.i. Banka konsolidē savu darbību iekļaujot filiāli), kapitāla pārvaldības stratēģija, vadības un struktūrvienību uzdevumi kapitāla pārvaldībā, kapitāla pārvaldības pamatprincipi, kapitāla pārvaldības process un tā posmi, kapitāla pārvaldības informācijas sistēma, informācijas atklāšana par kapitāla pārvaldību un Bankas rīcība ārkārtas situācijās.

Politika ir izstrādāta un tiek īstenota atbilstoši Bankas darbības stratēģijai, ievērojot Latvijas Republikas Kredītiestāžu likuma prasības, Finanšu un kapitāla tirgus komisijas noteikumus un norādījumus, citu Latvijas Republikas normatīvo aktu prasības, Bankas iekšējo normatīvo dokumentu un starptautisko standartu prasības un „labās prakses” standartu prasības, kas attiecas uz iekšējās kontroles sistēmas izveidošanu un funkcionēšanu, kā arī kapitāla un risku pārvaldību.

PAŠU KAPITĀLS

Kapitāla pārvaldības politikā ir noteikta šāda pašu kapitāla definīcija:

Bankas pašu kapitālu veido pirmā līmeņa un otrā līmeņa kapitāla elementu kopsumma. Otrā līmeņa kapitāls nedrīkst kopsummā pārsniegt pirmā līmeņa kapitālu.

Pašu kapitālam ir šādi elementi:

✚ Pirmā līmeņa kapitālam:

- apmaksātais akciju kapitāls (pamatkapitāls), kas samazināts par priekšrocību akciju ar dividenžu uzkrāšanu vērtību;
- akciju emisijas uzcenojums;
- rezerves kapitāls un pārējās rezerves, kas izveidotas no pārskata gada un iepriekšējo gadu peļņas;
- iepriekšējo gadu revidētā nesadalītā peļņa vai zaudējumi;
- kārtējā darbības gada auditētā peļņa;
- samazinājums par nemateriālajiem aktīviem;
- samazinājums par kārtējā darbības gada zaudējumiem;
- samazinājums par pārdošanai pieejamo finanšu aktīvu pārvērtēšanas rezervi, ja tā ir negatīva;
- samazinājums par mazāk likvīdo pozīciju vērtības korekciju, ja tā nav iekļauta auditētajā kārtējā darbības gada peļņā vai zaudējumos vai iepriekšējo gadu peļņā vai zaudējumos.

✚ Otrā līmeņa kapitālam:

- subordinētais kapitāls;
- noteiktā termiņā dzēšamās priekšrocību akcijas ar dividenžu uzkrāšanu;
- beztermiņa priekšrocību akcijas ar dividenžu uzkrāšanu;
- 45% (četrdesmit pieci procenti) no pārvērtēšanas rezerves, kas izveidojas pārdošanai pieejamo finanšu aktīvu pārvērtēšanas rezultātā, ja tā ir pozitīva.

Kārtējā gada auditēto peļņu un pozitīvo pārvērtēšanas rezervi, kas izveidojas pārdošanai pieejamo finanšu aktīvu pārvērtēšanas rezultātā, iekšējā kapitāla aprēķinā iekļauj tikai tad, ja tā atbilst Finanšu un kapitāla tirgus komisijas apstiprinātajiem *Minimālo kapitāla prasību aprēķināšanas noteikumos* noteiktajiem kritērijiem un tā var tikt un tiek iekļauta likumā noteiktā kapitāla aprēķinā.

Pirmā un otrā līmeņa kapitālā neiekļauj peļņu vai zaudējumus no patiesajā vērtībā novērtētajām finanšu saistībām pašas Bankas kredīta kvalitātes novērtējuma izmaiņu dēļ.

Otrā līmeņa kapitālā drīkst iekļaut tikai pilnīgi apmaksātu subordinēto kapitālu un pilnīgi apmaksātas priekšrocību akcijas.

Aprēķinot otrā līmeņa kapitālu, subordinētā kapitāla un noteiktā termiņā dzēšamo priekšrocību akciju ar dividenžu uzkrāšanu kopsūma nedrīkst pārsniegt 50% (piecdesmit procentus) no pirmā līmeņa kapitāla.

Aprēķinot otrā līmeņa kapitālu, subordinētā kapitāla vērtību pēdējos piecus gadus pirms aizņēmuma atmaksāšanas termiņa katru gadu samazina par 20% (divdesmit procentiem).

Ja aprēķinot likumā noteikto kapitālu tiek piemērots kapitāla samazinājums, kuru veido saskaņā ar regulējošām prasībām aprēķināto speciālo uzkrājumu nedrošiem parādiem pārsniegums pār saskaņā ar Starptautiskajiem finanšu pārskatu standartiem atzītajiem vērtības samazināšanās zaudējumiem, tad šo samazinājumu piemēro arī aprēķinot iekšējo kapitālu. Šo kapitāla samazinājumu aprēķina, speciālo uzkrājumu pārsniegumu reizinot ar riska darījumam, kuram aprēķināti speciālie uzkrājumi, noteikto riska pakāpi un 8% (astoiem

procentiem). Šis samazinājums 50% (piecdesmit procentu) apmērā tiek atskaitīts no pirmā līmeņa kapitāla un 50% (piecdesmit procentu) apmērā tiek atskaitīts no otrā līmeņa kapitāla.

Banka pārskata pašu kapitāla elementus atkarībā no izmaiņām Bankas darbībā un veic atbilstošus grozījumus Kapitāla pārvaldības politikā.

IEKŠĒJĀ KAPITĀLA NOVĒRTĒŠANA

Kapitāla pārvaldības procesā Banka nodrošina, ka Bankas kapitāls ir pietiekams tās pašreizējai un plānotajai darbībai piemītošo un varbūtējo risku segšanai un kapitāla rezerves izveidei un regulējošo prasību ievērošanai.

Kapitāla pārvaldības procesa posmi Bankā ir šādi:

- Kapitāla elementu un tā definīcijas noteikšana;
- Vidēja termiņa stratēģisko un īstermiņa darbības plānu izstrādāšana, tajā skaitā kapitāla plānošana vismaz turpmākajiem trim gadiem;
- Būtisko risku noteikšana un to risku noteikšana, kuriem jābūt segtiem ar Bankas kapitālu;
- Risku segšanai nepieciešamā kapitāla apmēra un kapitāla rezerves noteikšana;
- Iekšējā kapitāla noteikšana un uzturēšana;
- Kapitāla pārvaldības kontrole;
- Pārskatu un informācijas par kapitāla pārvaldības procesu (kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesu) sniegšana.

Iekšējā kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesa ietvaros Banka identificē tās darbībai piemītošos būtiskos riskus, pielietojot ekspertu metodi, nosaka, kuriem riskiem kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesā aprēķina to segšanai nepieciešamā kapitāla apmēru un kuriem riskiem to neaprēķina, bet pielieto atbilstošu risku pārvaldību. Novērtē kapitāla prasību apmēra noteikšanai būtiskiem riskiem pielietotās pieejas un izvērtē, vai saskaņā ar tām aprēķinātās kapitāla prasības nodrošina, ka risku segšanai nepieciešamā kapitāla apmērs ir pietiekams. Ņemot vērā izvērtējuma rezultātus, Banka nosaka kapitāla prasību risku segšanai pielietojamās metodes un korekcijas papildu kapitāla nepieciešamībai.

Iekšējā kapitāla apjoma noteikšanai Banka pielieto „augšup apkopošanas” (bottom-up) pieeju. Banka neatzīst diversifikācijas efektus, un tādēļ iekšējā kapitāla apmērs tiek aprēķināts kā risku segšanai un kapitāla rezerves izveidošanai nepieciešamo kapitālu apmēru aritmētiskā summa.

Nosakot risku segšanai nepieciešamā kapitāla apmēru, Banka izvērtē tās darbībai piemītošos riskus, t.sk.:

- Riskus, kuriem noteiktas regulējošās minimālās kapitāla prasības – kredītrisku, t.sk. darījumu partnera kredītrisku, operacionālo risku un tirgus riskus;
- Riskus, kuriem nav noteiktas regulējošās minimālās kapitāla prasības - procentu likmju risku netirdzniecības portfeli, koncentrācijas risku, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku, likviditātes risku, darbības atbilstības risku, valsts risku, stratēģijas un biznesa risku, reputācijas risku un citus Bankas darbībai piemītošos riskus.

Banka pielieto šādu iekšējā kapitāla prasību modeli:

- Regulējošās minimālās kapitāla prasības riskiem, kuriem tās ir noteiktas;
- Kapitāla prasības riskiem, kuriem nav noteiktas regulējošās minimālās kapitāla prasības;

- Kapitāla rezerve.

Banka aprēķina noteiktās regulējošās minimālās kapitāla prasības piemērojot Finanšu un kapitāla tirgus komisijas Minimālo kapitāla prasību aprēķināšanas noteikumos noteiktās metodes šādiem riskiem:

Kreditrisks. Kapitāla apmēru kreditriskam aprēķina pielietojot standartizēto metodi.

Papildu noteiktajam kreditriskā kapitāla apmēram Banka izvērtē:

- Ar kreditrisku saistīto koncentrācijas risku;
- Atlikušo risku kreditriskā mazinošo metožu lietošanas gadījumā.

Tirgus riski, tai skaitā ārvalstu valūtu risks. Kapitāla apmēru ārvalstu valūtu riskam nosaka, piemērojot standartizēto metodi. Tirgus riskiem Banka papildus izvērtē kā tirgus risku līmeni ietekmē izmaiņas finanšu instrumentu tirgus likviditātē un citi faktori.

Operacionālais risks. Kapitāla apmēru operacionālajam riskam aprēķina piemērojot pamatrādītāja metodi. Noteiktajam operacionālā riskā kapitāla apmēram Banka papildu izvērtē nepieciešamību veikt korekcijas operacionālā riskā (iekļaujot juridisko risku un informācijas tehnoloģiju risku) segšanai nepieciešamajā kapitāla apmēra noteikšanas metodē, ņemot vērā atsevišķu riska avotu (faktoru) ietekmi.

Banka aprēķina kapitāla prasības šādiem riskiem, kuriem nav noteiktas regulējošās minimālās kapitāla prasības, saskaņā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas *Kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesa izveides normatīvajos noteikumos* sniegtajām vienkāršotajām metodēm šādiem riskiem:

Procentu likmju risks. Banka novērtē procentu likmju risku gan tirdzniecības, gan ne tirdzniecības portfelim. Novērtējot kapitāla apmēru ne tirdzniecības portfeļa procentu likmju riskam, Banka:

- Aprēķina ekonomiskās vērtības samazinājumu pēkšņu un negaidītu procentu likmju izmaiņu dēļ saskaņā ar Procentu likmju riska pārvaldīšanas, ekonomiskās vērtības samazinājuma aprēķināšanas un procentu likmju riska termiņstruktūras pārskata sagatavošanas normatīvajiem noteikumiem;
- Nosaka procentu likmju riska netirdzniecības portfelī segšanai nepieciešamā kapitāla apmēru 100% (viens simts procenti) apmērā no Bankas ekonomiskās vērtības samazinājuma (procentu likmju riska noteikumu 2.pielikuma kopsavilkuma 50.pozīcijas „Netirdzniecības portfeļa procentu likmju riska svērtā vērtība (kopā)” absolūtās vērtības summa).

Koncentrācijas risks. Banka kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesā izvērtē koncentrācijas risku un novērtē koncentrācijas riska segšanai nepieciešamā kapitāla apmēru kredītportfelim un prasībām pret kredītiestādēm – darījumu partneriem. Banka izvērtē koncentrācijas riska kredītportfelim kapitāla prasības nepieciešamību, ja tā apjoms pārsniedz 5% (pieci procenti) no pašu kapitāla.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risks. Nepieciešamā kapitāla apmēru Banka nosaka ņemot vērā šādus rādītājus:

- nerezidentu noguldījumu īpatsvaru kopējos noguldījumos,
- klientu, kuriem nepieciešama padziļināta izpēte, noguldījumu īpatsvaru kopējos noguldījumos,
- nerezidentu noguldījumu apmēra izmaiņas (procentos pret iepriekšējo periodu),

- trasta operāciju apmēru - pasīvu pārvaldīšanā attiecību pret bilances kopsummu;
- iekšējās kontroles sistēmas kvalitāti noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā.

Pārējie riski. Banka ir noteikusi, ka darbības atbilstības risks, reputācijas risks un stratēģijas un biznesa risks tiek iekļauti pārējo risku kategorijā. Nepieciešamā kapitāla apmēru šo risku segšanai Banka nosaka katram konkrētajam riskam saskaņā ar riska veikto novērtējumu punktos un tiem atbilstošu kapitāla prasību.

Likviditātes risks arī ir iekļauts pārējo risku kategorijā, Kapitāla prasību likviditātes riskam Banka nosaka veicot tā izvērtēšanu, kā rezultātā tiek noteikts kāds būs nepieciešams papildu finansējums un tā piesaistīšanas izdevumi, kuri var ietekmēt Bankas ienākumus un kapitāla līmeni. Banka novērtē iespējamus izdevumus, kas var rasties resursu sadārdzinājuma rezultātā, un nosaka kapitālu šo zaudējumu segšanai.

Nepieciešamo kopējo kapitāla apmēru pārējo risku segšanai Banka nosaka kā katram konkrētajam riskam Bankas noteikto kapitāla prasību kopsummu. Ja šī kopsumma ir mazāka kā *Kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesa izveides normatīvajos noteikumos* noteiktā prasība – 5% (piecu procentu) apmērā no minimālo regulējošo kapitāla prasību kopsummas, tad Banka aprēķina pārējo risku segšanai nepieciešamo kapitāla apmēru minētajos noteikumos noteiktā kārtībā – 5% (pieci procenti).

Kapitāla rezerve. Banka nosaka kapitāla rezervi, lai nodrošinātu, ka tās kapitāls ir pietiekams iespējamu Bankas darbībai būtisku nelabvēlīgu scenāriju iestāšanās gadījumā, kā arī lai nodrošinātu, ka Bankas kapitāls ir pietiekams visa ekonomiskā cikla laikā, t.i., ekonomikas augšupejas periodā Banka izveido kapitāla rezervi zaudējumu segšanai, kas var rasties ekonomikas lejupslīdes periodā.

Lai noteiktu kapitāla rezerves apmēru Banka analizē un izvērtē iespējamus Bankas attīstības scenārijus nākamajiem diviem gadiem, izskatot vairākus makroekonomiskās situācijas attīstības scenārijus – pamata scenāriju (scenāriju, kas tiek izmantots Bankas darbības plānošanā) un vismaz vienu būtiski nelabvēlīgas attīstības scenāriju (stresa testa scenāriju), kas aptver visus Bankas darbībai piemītošos būtiskos riskus un būtiskākās darbības jomas, ir ārkārtējs ar pietiekami būtisku ietekmi, bet ne neiespējams. Šo stresa scenāriju testēšanas ietvaros Banka novērtē ietekmi uz Bankas kopējo finansiālo stāvokli, tās rīcībā esošā kapitāla apmēru, kapitāla prasībām un kapitāla pietiekamību, ņemot vērā Bankas darbībai piemītošo risku mijiedarbību.

Banka veic būtisko risku stresa testēšanu un nosakot risku segšanai nepieciešama kapitāla apmēru, ņem vērā veiktās stresa testēšanas un veikto analīžu rezultātus. Banka izvērtē, vai aprēķinātās kapitāla prasības ir pietiekamas un Bankas plānotai un esošajai darbībai atbilstošas.

Bank kapitāla pārvaldības procesa kontroli īsteno kā sistemātisku pasākumu kompleksu, nosakot piemērotas kontroles procedūras.

Banka aprēķina un kontrolē kapitāla apmēru un pietiekamību, ievērojot šādus nosacījumus:

- regulējošās prasībās noteikto un iekšējā kapitāla apmēru Banka aprēķina katru dienu;
- regulējošās prasībās noteikto un Bankas noteikto iekšējo kapitāla pietiekamības rādītāju aprēķina katru dienu;
- kapitāla apmēra novērtēšanai izmantojamos ārējā kredītu novērtējuma institūciju (reitingu aģentūru) piešķirtos reitingus aktualizē ne retāk, ka reizi ceturksnī;

- operacionālā riska segšanai nepieciešamā kapitāla apmēru aprēķina vismaz reizi gadā un aktualizē pēc nepieciešamības, ja veiktā analīze vai stresa testēšana norāda uz papildu kapitāla nepieciešamību.

Informācija par pašu kapitāla elementiem un kapitāla prasībām ir sniegta AS LTB Bank 2010.gada pārskatā, kas ir pieejams šajā pat Bankas interneta vietnē:

http://www.ltbbank.com/files/LV/Financial_Statements/fs_2010_lat.pdf

Tāpat minētā informācija par iepriekšējiem pārskata periodiem ir pieejama šajā pat Bankas interneta vietnē:

<http://www.ltbbank.com/lat/left/par-banku/finansu-raditaji>

KAPITĀLA PRASĪBU IEVĒROŠANA

Informācija par regulējošās prasībās noteikto un iekšējā kapitāla prasību ievērošanu ir sniegta AS LTB Bank auditētajā 2010.gada pārskatā, kas ir pieejams šajā pat Bankas interneta vietnē:

http://www.ltbbank.com/files/LV/Financial_Statements/fs_2010_lat.pdf

Tāpat minētā informācija par iepriekšējiem pārskata periodiem ir pieejama šajā pat Bankas interneta vietnē:

<http://www.ltbbank.com/lat/left/par-banku/finansu-raditaji>

Informācija par regulējošās prasībās noteikto un iekšējā kapitāla prasību ievērošanu pa ceturkšņiem ir sniegta šajā pat Bankas interneta vietnē:

<http://www.ltbbank.com/lat/left/par-banku/finansu-raditaji>

Atalgojuma politika

Banka Personāla pārvaldības politikā nosaka arī tās atalgojuma politiku. Bankas personāla atalgojuma sistēma tiek veidota, balstoties uz konkurētspējīgas ikmēneša amata algas likmes (atalgojuma nemainīgās daļas) noteikšanu katram darbiniekam atbilstoši amatam nepieciešamajam izglītības līmenim, praktiskajām iemaņām, atbildības līmenim un ieguldījumam attiecīgās struktūrvienības uzdevumu izpildē. Bankas atalgojuma sistēma tiek organizēta ievērojot principu, ka darbinieka atalgojums nav atkarīgs no īstermiņa mērķu sasniegšanas, kā arī no attiecīgā amata iespējām palielināt Bankas peļņu, lai neveicinātu tādu risku uzņemšanos, kuri ir virs noteiktā risku uzņemšanās līmeņa. Banka atturas no regulāru un plānotu prēmiju izmaksas un tamlīdzīgu finansiālās motivācijas līdzekļu, piešķirumu vai citu materiālo labumu izmantošanas piešķiršanas, paredzot visu darbiniekam piešķiramo finansiālo labumu iekļaušanu darbinieka amata atalgojumā, t.i., Banka saviem darbiniekiem nenosaka atalgojuma mainīgo daļu. Šo Personāla pārvaldības politikā noteikto nostādni vēlreiz apstiprināja Bankas padomes 2011.gada 28.marta sēdē, nosakot, ka 2011.gads Bankā ir pārejas periods tādas ilgtermiņa motivēšanas sistēmas ieviešanai, kas būs vienota visiem konsolidācijas grupas uzņēmumiem. Tika pieņemts lēmums, ka ne valdes locekļiem, ne citiem Bankas darbiniekiem 2011.gadā vispār netiek paredzēta atalgojuma mainīgās daļas noteikšana.

Bankā nav noteiktas citas Bankas riska profilu ietekmējošu amatu saimes kā vien Bankas valdes locekļi. Atbilstoši Bankas Padomes apstiprinātajai kārtībai 2010.gadā Padomes noteiktais četru Valdes locekļu gada kopējais atalgojuma nemainīgās daļas apmērs pirms Latvijas Republikas likumdošanā noteikto nodokļu un nodevu nomaksas bija Ls 333 067 un gada kopējais atalgojuma mainīgās daļas apmērs pirms Latvijas Republikas likumdošanā noteikto nodokļu un nodevu nomaksas bija Ls 72 472. Atalgojuma mainīgajā daļā nebija citu struktūras elementu kā vien naudas līdzekļi. 2010.gadā nav atbrīvots neviens Valdes loceklis

un nav izmaksāti atlaišanas pabalsti. Ne Bankas Personāla pārvaldības politika, ne citi Bankas dokumenti vai noslēgtie līgumi neparedz nekādu citādu atlaišanas pabalstu vai cita veida izmaksu vai materiālo labumu piešķiršanu kā vien Darba likumā noteiktajos gadījumos un apmērā. 2011.gada I pusgadā Bankas Valdes locekļiem izmaksātās atalgojuma mainīgās daļas apmērs pirms Latvijas Republikas likumdošanā noteikto nodokļu un nodevu nomaksas bija Ls 69 907.

Kvantitatīvā informācija par risku rādītājiem, kā arī par kapitāla pietiekamību un iekšējā kapitāla pietiekamību ir sniegta šajā pat Bankas interneta vietnē:

<http://www.ltbank.com/lat/left/par-banku/finansu-raditaji>